

**EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO FORU-ZUZENBIDE ZIBILARI
BURUZKO LEGEAREN AURREPROIEKTUA**

AURKIBIDEA

Atariko titulua

I. kapitulua	Zuzenbide zibilaren iturriak	1.etik 4.erako art.ak
II. kapitulua	Foru-lege zibilaren printzipio eratzailak	5.etik 8.erako art.ak
III. kapitulua	Lege-gatazkak	9.etik 11.erako art.ak
I. LIBURUA	Ondareari buruzko zuzenbidearen printzipioak	12.etik 16.erako art.ak
II. LIBURUA	Oinordetzak	
Atariko xedapenak		17 eta 18. art.ak
I. titulua	Testamentuzko oinordetza	
Lehenengo atala	Xedapen orokorrak	19.etik 21.erako art.ak
Bigarren atala	Testamentua egiteko formak	22 eta 23. art.ak
Hirugarren atala	Testamentu mankomunatu edo ermandadeko testamentua	24.etik 29.erako art.ak
Laugarren atala	Komisario bidezko testamentua	30.etik 46.erako art.ak
II. titulua	Testamentua egiteko askatasunari jarritako mugak	
Lehenengo atala	Senipartea edo nahitaezko jarauntsia	47.etik 57.erako art.ak
Bigarren atala	Jarauntsia kalkulatzeko eta senipartea ordaintzea	58.etik 60.erako art.ak
Hirugarren atala	Tronkalitatea, Bizkaia, Aramaio eta Laudion	
Lehenengo azpiatala	Xedapen orokorrak	61.etik 71.erako art.ak
Bigarren azpiatala	Lehenespenez eskuratzeko eskubide tronkalak	72.etik 87.erako art.ak
Laugarren atala	Testamentua egiteko askatasuna, Aiarako haranean	88.etik 95.erako art.ak
Bosgarren atala	Baserriari buruzko arau bereziak Gipuzkoan	96.etik 99.erako art.ak
III. titulua	Oinordetza-itunak	
Lehenengo atala	Arau orokorrak	100.etik 103.erako art.ak
Bigarren atala	Oinordekoa izendatzeko itunak	104.etik 109.erako art.ak
IV. titulua	Testamenturik gabeko oinordetza edo lege-oinordetza	110.etik 117.erako art.ak
V. titulua	Testamentua egiteko forma guztientzako xedapenak	118.etik 124.erako art.ak
III. LIBURUA	Ezkontzako ondasunen araubidea	
I. titulua	Lege-araubidea	125.etik 128.erako art.ak
II. titulua	Ondasunen foru-komunikazioari buruzko araubidea	
Lehenengo atala	Foru-komunikazioa	129.etik 139.erako art.ak
Bigarren atala	Ondasunen komunikazioari buruzko araubidea desegitea	140.etik 146.erako art.ak
Xedapen iragankorrak		
Azken xedapenak		
Xedapen indargabetzailea		

ATARIKO TITULUA

I. KAPITULUA

ZUZENBIDE ZIBILAREN ITURRIAK

1. artikulua

1. Euskal Autonomia Erkidegoko foru-zuzenbide zibila osatzen dute lege honen xedapenek, ohiturak eta zuzenbide hori eratzen duten printzipio orokorrek.

2. Eusko Legebiltzarrari dagokio lege hau onestea, geroagoko aldarazpenak nahiz garapenak egitea, eta Europar Batasunak orokorrean ezarritako xedapenei egokitzea ere bai.

3. Ohitura, nabaria ez bada, frogatu egin beharko da.

2. artikulua

Jurisprudentziak foru-zuzenbide zibila osatuko du, Euskal Autonomia Erkidegoko Auzitegi Nagusiaren Zibileko Salak hura aplikatzean ematen duen doktrina errepikatuarekin.

3. artikulua

1. Legerik edo foru-ohitura aplikagarriak izan ezean, ordezeko moduan aplikatuko dira Kode Zibila eta indarrean dauden gainerako xedapen orokorrak.

2. Lege horien etorkizuneko aldaketak aplikatuko dira, euskal zuzenbide zibila zein printzipiok eratu eta printzipio horien aurkakoak ez diren neurrian; horri kalterik egin gabe, euskal lege batek xedapen desberdinak prestatu ahal izango ditu.

4. artikulua

Lege hau Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde-esparru osoan aplikatuko da, salbu eta manu zehatzek beren-beregi adierazten dutenean manu horiek lurralde jakin batean bakarrik daudela indarrean.

II. KAPITULUA

FORU-LEGE ZIBILAREN PRINTZIPIO ERATZAILEAK

5. artikulua

Askatasun zibilaren printzipioa, euskal zuzenbide zibilean tradiziozkoa dena, aintzakotzat harturik, legeak esku-emaileak direla uste izango da, eta legeok eratortzen dituzten eskubideei uko egitea baliozkoa izango da, interes edo ordena publikoaren aurkakoak ez bada eta hirugarrenari kalterik egiten ez badio.

6. artikulua

1. Jabetzaren gaineko euskal ikuskera ez da indibidualista, baizik eta solidarioa. Norberaren interesen gainetik, lehentasuna dute familiaren nahiz gizartearen interesek, eta pertsonaren duintasunak.

2. Legeek jabetza-forma desberdinak babestuko dituzte, hala nola, auzo-jabetza, familia-jabetza nahiz gizarte-jabetza, betiere tradizio historikoarekin ildotik, eta tradizio hori zein garaitan aplikatzekoa izan eta une horretako gizarte-errealitateari egokituta.

7. artikulua

1. Euskal Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizialetatik edozeinetan formalizatu ahal izango dira lege honek araututako egintzak eta kontratuak.

2. Egilesleek egilespen-tokiko hizkuntza ofizialetatik zein hitzartu eta hizkuntza horretan idatziko dira agiri publikoak; eta, hizkuntza ofizialak bat baino gehiago izanez gero, alderdiek aukeratutakoa erabiliko da. Alderdien artean desadostasuna gertatuz gero, agerkai publikoa bertako hizkuntza ofizial guztietan idatzi beharko da. Tokiko hizkuntza ofizialetatik eskatzaileak zein aukeratu eta hizkuntza horretan luzatuko dira kopiak.

8. artikulua

Pertsonenganako errespetua eta begirunea euskal legeriaren oinarri dira.

III. KAPITULUA

LEGE-GATAZKAK

9. artikulua

1. Euskal Autonomia Erkidegoaren lurraldean legeria-aniztasunak indarrean dirauen artean, Eusko Legebiltzarrari dagokio foru-lege zibilaren indarraldirako lurralde-esparrua zehaztea, eta, hala denean, barne gatazkak konpontzeko arauak ezartzea ere bai.

2. Arau berezirik izan ezean, zenbait antolamendu juridiko aldi berean izateak lege-gatazkak eragiten dituenean, gatazkok konponduko dira, estatuak emandako arau orokorren bidez, kasuan kasuko erakundearen izaera kontuan harturik.

3. Tokiko gatazkak gertatzen direnean, lurralde batzuetan indarrean dauden arauen artean, edo gatazkak gertatzen direnean arau horien eta Euskal Autonomia Erkidegoko arau orokorren artean, gatazkok konponduko dira, Kode Zibilaren xedapenen bitartez, betiere ondasun tronkalen arloan indarren dagoen tronkalitate-printzipioari kalterik egin gabe.

10. artikulua

1. Euskal Autonomia Erkidegoko foru-zuzenbide zibila aplikatzen zaie euskal auzotasun zibila duten pertsona guztiei.

2. Euskal auzotasun zibila, edo, bestela, tokiko auzotasun zibila, hori aplikatu behar denean, Kode Zibilaren arauekin bat etorri eskuratu, iraunarazi eta galdu egiten da, betiere ondasun tronkaleen kasuan lurraldetasun-printzipioari kalterik egin gabe.

3. Lege honek zuzenbide zibileko arauak jasotzen dituela kontuan hartuta, halako batzuk arau berezi moduan indarrean badaude Bizkaiko lurralde historikoan, eta Laudio eta Aramaioko udaletan, orduan lurralde horietan tokiko auzotasun zibila dutenei aplikatzen zaizkie arauok, forudun izan zein izan ez.

11. artikulua

Euskal Autonomia Erkidegoan egiletsitako agerkai publikoetan, egilelearen euskal auzotasun zibila eta tokiko auzotasun zibila agerraraziko dira; eta agerrarazi beharko da, halaber, egilelearen ezkontzari edo izatezko bikoteari zein ondasun-araubide dagokion, horrek eragina izan badezake egiletsitako xedapenen gainean edo xedapen horien ondorioen gainean. Zalantza izanez gero, eta kontrakoa frogatu ezik, uste izango da auzotasun zibila dela jaiotza-lekuari dagokiona, eta ondasunen araubidea dela, ezkontideen azken egoitza erkidea non izan eta bertako lege-araubidea; eta, ezkontideek egoitza erkiderik izan ezean, ezkontza non egin eta bertakoa, edo, izatezko bikoteen kasuan, ondasunen banantze-araubidea.

I. LIBURUA

ONDAREARI BURUZKO ZUZENBIDEAREN PRINTZIPIOAK

12. artikulua

Jabeak eskubidea du, bere edukizapeko landa ixteko, baina ezin du eragotzi gizabanakoek bertatik igarotzea, irabazirik gabeko erabilera dela eta, gizabanako horiek ez badute inongo ibilgailurik baliatzen. Norbaitek eskubide hori erabiltzen badu, landaketak errespetatu beharko ditu, eta, kalteak eraginez gero, kalte-ordaina eman beharko du.

13. artikulua

1. Landa-errentamenduaren kontratuak, euskal tradizioan, ezaugarri bereziak ditu, errentamenduaren egonkortasunari, errentariaren eskubidea eskualdatzeari eta bestelako alorrei dagokienez; horiek guztiek justifikatzen dute, lege honen xedapenetatik kanpo ere, errentamendu hori lege bereziaren bitartez arautzea.

2. Baserria, izatez, familiaren ustiatagia da, nekazaritzaren arlokoa nahiz abeltzaintzaren arlokoa; ustiatagi hori eratzen du landetxeak berak, eta, horrekin batera, osagai higigarri desberdinek, abelburuek, ustiatze-eskubideek, makineriak, instalazioek,

eta, orobat, landa, lursail edo mendi batek edo batzuek. Lursail edo landa horiek landetxearen ondoan egon daitezke edo horretatik aparte, eta, halakoak izendatzeko, baserriari dagozkion lurak direla esan ohi da.

14. artikulua

1. Sozietate zibilak lege honen mende egongo dira, Euskal Autonomia Erkidegoan egoitza dutenean. Lege honek arautuko ditu, halaber, sozietate zibilak, baldin eta halakoak eratzeko erabili bada kofradia, ermandade edo mutualitateen forma tradizionaletatik edozein.

2. Sozietate horien arauak izango dira, zehatz-mehatz, haien estatutuak eta barne arauak, betiere horiek guztiak ez direnean lege honen aurkakoak, berau garatzeko ematen diren arauen aurkakoak eta ordezkio legeriaren aurkakoak.

3. Sozietateek xede zibila dutenean, eta xede horren eretzean, Merkataritza Kodean aitortutako formetatik edozein izan dezakete, edo kooperatiba nahiz mutualitateei buruzko legerietan aitortutako formetatik edozein; halakoetan, kasuan kasuko arautegi indarrekoaren mende geratuko dira sozietateok.

15. artikulua

1. Sozietate zibilak euren erregistro berezian inskribatu ahal izango dira, Eusko Jaurlaritzak horretarako sortuko baitu erregistro hori. Sozietate horiek inskribatuko dira, orobat, euren sozietate-egoitza non izan eta bertako merkataritza-erregistroan, baldin eta, eskritura publikoan erata, Merkataritza Kodean aitortutako formetatik bat bereganatzen dutenean.

2. Sozietate zibil inskribatuak nortasun juridikoa izango du, eta, kontrakoa itundu ezik, bazkideen erantzukizuna mugatuta geratuko da, bazkideok dagoeneko ekarritako edo gerora ekarri beharreko kapital horretara.

Edozein kasutan ere, sozietateen estatutuetan agerrarazi beharko da:

1).- Sozietatearen izena; izen horretan, esamolde hau jaso beharko da: “Sociedad Civil Limitada” edo “S. Civil L.”.

2).- Sozietatearen xedea.

3).- Egoitza.

4).- Erabakiak hartzeko eta sozietatea administratzeko araubidea, eta bazkide-motak; kontrakoa itundu ezik, ordezkio moduan aplikatuko da kooperatibei buruzko legeria.

5).- Iraupena eta bazkideek hitzartutako beste itun guztiak.

6).- Kooperatiben araubidea, edo, bestela, erantzukizun mugatuko sozietateen araubidea aukeratu izana, honako arlo hauek guztiak direla eta:

- a) Kapitala itxuratzea
- b) Galerak eta irabaziak banatzea
- c) Nahitaezko funtsak zuzkitzea

3. Publizitate-ondorioetarako, kasuan-kasuan indarrean dauden xedapenak aplikatuko dira. Merkataritza Erregistroan inskribatutako sozietate zibilei aplikatuko zaizkie, bereziki, erantzukizun mugatuko sozietateentzat indarrean dauden xedapenak.

4. Sozietate zibil inskribatuak, eraketa-unean, bazkide bakarra izan dezake, eta, halaber, boto-eskubide guztiak titular bakarraren eskuetan pila daitezke (pertsone bakarreko sozietatea). Sozietate horientzat aplikagarria izango da Europar Batasunaren Kontseiluak 1989ko abenduaren 12an sozietateei buruzko zuzenbidearen arloan emandako zuzentaraua, zuzentarau horrek arautzen baititu bazkide bakarreko eta erantzukizun mugatuko sozietateak.

16. artikulua

1. Bide-zorra eskuratzen da, tituluaren bidez edo hogeituro urteko preskripzioaren bidez.

2. Lur nagusiaren jabeak galdatu ahal izango du, kalte-ordain egokiaren bitartez, bide-zorrari zabalera handiagoa ematea, lur horren beharrianak asetzeko beharrezkoa den neurrian.

3. Lur nagusiaren jabeak ahalmena du, orobat, bere kontura zoruan sendotze-lanak egiteko, baldin eta lan horiei komenigarri baderitze lurra hobeto erabiltzeko, eta lanekin ez bazaio kalterik egiten zorpeko lurraren ustiatzeari; horretarako, aldezturatik jakinarazpena egin behar zaio zorpeko lurraren jabeari.

II. LIBURUA

OINORDETZAK

ATARIKO XEDAPENAK

17. artikulua

1. Pertsonaren eskubideak eta betebeharrak haren oinordekoei eskualdatzen zaizkio heriotza-unean bertan, lege honen xedapenekin bat etorritur oinordetza-itunean ezarritakoa salbu.

2. Delazioa gertatuko da, noiz eta kausatzailearen heriotza-unean, eta non eta kausatzaile horren azken bizilekuari dagokion tokian, edo, halakorik izan ezean, heriotzari dagokion tokian. Hildakoak testamentu-ahalordea egiletsita badauka, oinordetza irekiko da, ahalorde horrek ukitzen dituen ondasunei dagokienez, komisarioak ahalordea erabiltzen duen unean, edo, bestela, lege honek aipatu arazoetatik edozeinen ondoriozt ahalordea azkentzen den unean.

18. artikulua

1. Oinordetza gauzatzen da, testamentuaren bidez, oinordetza-itunaren bidez, edo, bi horiek izan ezean, legearen xedapenen bidez.

2. Ondasun batzuk xedatu ahal dira testamentuaren bidez, eta beste batzuk, itunaren bidez. Testamentuak ez du oinordetza-ituna ezeztatzen; baina oinordetza-itunak baliorik gabe uzten du horren aurkakoa den testamentua.

I. TITULUA

TESTAMENTUZKO OINORDETZA

1. ATALA

Xedapen orokorrak

19. artikulua

1. Oinordetza antolatu ahal da, titulu unibertsalaren bidez edo banakako tituluaren bidez.

2. Jaraunslea da titulu unibertsalarekin izendatua izan dena, dela jarauntsi osoan, dela jarauntsiaren zati alikuota baten gainean. Jaraunsleak kausatzailearen ondasunak eta eskubideak eskuratzen ditu, horien edukitzari eusten dio, kausatzailearen betebeharretan subrogatzen da, eta jarauntsiaren zamak betetzeko betebeharra bereganatzen du.

3. Banakako tituluaren bidezko oinordekoak edo legatu-hartzaileak bere eskubidea baliatu ahal du, jaraunsle unibertsalen aurka, legatuaren ematea edo ordainketa galdatzeko.

4. Jaraunslea, aldi berean, legatu-hartzailea denean, legatua onartu eta jarauntsia arbuiatu ahal izango du.

20. artikulua

Testamentugileak kontrakoa xedatu ezik, norbait banakako tituluaren bidez izendatzen bada baserriaren, tailerraren, enpresaren edo ondare txiki baten oinordeko, eta horren balioa jarauntsiaren hiru laurena baino handiagoa bada, orduan, izendatutako hori, ondorio guztietarako, jaraunsle unibertsaltzat joko da. Nahitaezko jaraunslea baldin bada, izendapena seniparteari egotziko zaio, testamentugileak kontrakoa xedatu ezik.

21. artikulua

1. Kausatzaileak utzitako ondasunen kontura ordainduko dira:

a) Kausatzailearen seme-alabei eta ondorengoei zor zaien mantenua, betebeharrak hori beste pertsona batzuei ez badagokie.

b) Jarauntsiko zamak eta zorrak. Eta

c) Ondasunak iraunarazteko gastuak, tributuak, aseguru-primak eta bestelako gastuak, betiere halakoek lotura dutenean aipatu ondasunekin; orobat, administratzaileak, kausatzailearen negozioak kudeatzean, bereganatutako betebeharrak, edota negozio horien ustiatzeak eratortzen dituenak, baldin eta ezkontide gozamedunak ez baditu horiek ordaindu behar.

2. Jaraunsleak erantzukizuna du, kausatzailearen betebeharren gain, legatuen gain eta zamen gain, jarauntsi bidez eskuratutako ondasunen balioaren neurrian.

2. ATALA

Testamentua egiteko formak

22. artikulua

Euskal Autonomia Erkidegoan indarrean daude Kode Zibilak testamentua egiteko arautzen dituen forma guztiak, eta, gainera, «hilburuko» izeneko testamentua, heriotza-arriskuan egitekoa.

23. artikulua

1. Heriotza-arriskuan dagoenak testamentua egiletsi ahal izango du, hiru lekukoren aurrean, idatziz nahiz hitzez. Testamentu horri, euskaraz, «hilburuko» deritzo.

2. Testamentu hori eraginik gabe geratuko da, baldin eta bi hil igaro badira, testamentugilea heriotza-arriskutik atera denetik. Testamentugilea epe horretan hiltzen bada, orduan ere eraginik gabe geratuko da testamentua, baldin eta testamentu hori ez bada egiaztatzen, prozesuko legeek agindutako moduan, heriotzaren ondorengo hiru hiletan.

3. Testamentugilea heriotza-arriskutik atera arren, beste testamentu bat egilesteko ezgaituta geratzen bada, egiaztatze-epea hiru hilekoa izango da, testamentua egiletsi zenetik zenbatuta.

4. Behin testamentua epaiketa bidez egiaztatuzi eta gero, hori notarioaren protokoloan jaso beharko da.

3. ATALA

Testamentu mankomunatua edo ermandadeko testamentua

24. artikulua

1. Bi pertsona elkarrekin lotuta badaude, senidetasuna edo bizikidetasuna dela eta, bi horiek testamentua egin dezakete, agerkai bakarrean, testamentu mankomunatuaren edo ermandadeko testamentuaren bidez.

2. Testamentu hori notarioaren aurrean bakarrik egiletsi ahal izango da. Euskal auzotasun zibila dutenek testamentu hori egiletsi ahal izango dute, dauden tokian daudela.

25. artikulua

Testamentu mankomunatua edo ermandadekoa elkarrekikoa izan daiteke. Kasu horretan, egilesleek elkar izendatzen dute oinordeko, euren ondasun guztietan edo batzuetan; eta testamentu horrek jaso ahal ditu hirugarrenen mesederako xedapen zatikakoak nahiz oso-osokoak.

26. artikulua

Testamentu mankomunatua edo ermandadekoa bi egilesleek batera ezeztatu edo aldatu ahal izango dute, beste testamentu baten bitartez edo gero oinordetza-itunaren bitartez.

27. artikulua

Baliozkoa izango da egilesleetatik batek bere kabuz egindako ezeztapena, baldin eta besteari, aurretiaz eta notario bidez, jakinarazi badio ezeztatze-borondatea; betekizun hori izan ezik, ezeztapenak ez du ondorerik sortuko. Ezeztapena notarioaren aurreko agirian agerrarazi beharko da, eta eraginik gabe utziko ditu ezeztaturiko testamentuaren klausula guztiak.

28. artikulua

Ezkontideen kasuan, deuseztasun-, banantze- edo dibortzio-epaia emanaz gero, edo, izatezko bikoteen kasuan, bikote hori bikotekideen bizitza bitartean azkenduz gero, azkentzea haien arteko ezkontzak eragiten duenean izan ezik, ondorerik gabe geratuko dira haren xedapen guztiak, salbu eta elkarren mende egin direnak, desgaitasuna duen seme edo alabaren mesederako.

29. artikulua

1. Egilesleetatik bat hildakoan, horren oinordetza irekitzen da, eta hildakoak egiletsitako xedapen guztiek ondorea sortzen dute.

2. Behin testamentu mankomunatuak eratortzen dituen betebeharrak guztiak beteta, bizirik dirauen egilesleak askatasunez xedatu ahal izango ditu bere ondasunak, inter vivos nahiz mortis causa.

4. ATALA

Komisario bidezko testamentua

30. artikulua

Testamentugileak komisario baten edo batzuen ardurapean jar ditzake oinordekoaren izendapena, ondasunen banaketa, eta, oro har, ondasunok oinordetza

bidez eskualdatzeko berak dituen ahalmen guztiak.

31. artikulua

1. Komisarioa notarioaren aurreko testamentuan izendatu beharko da.
2. Ezkontideek, ezkontzaren aurretik zein horren ondoren, komisario izendatu ahal dute elkar, ezkontzako itunetan nahiz oinordetza-itunean.
3. Izatezko bikotekideek komisario izendatu ahal dute elkar, euren ondarearen araubide ekonomikoa zein itunek arautu eta itun horretan bertan, edo oinordetza-itunean, baldin eta ituna notarioaren aurreko agiri publikoan egilesten bada.

32. artikulua

1. Komisarioak gaitasuna izan beharko du, kasuan kasuko egintza burutzeko, testamentu-ahalordea egikaritzen den unean.
2. Izendatutako oinordekoak edo oinordekoek oinordeko izateko gaitasuna izan beharko dute, kausatzailearen heriotza-unean, edo, bestela, testamentu-ahalordea egikaritzen den data horretan.
3. Testamentugileak kontrakoa xedatu ezik, komisarioak ezin izango du fideikomisorik ezarri; ezin izango ditu oinordekoaren inguruan baldintzapeko izendapenak egin, titulu unibertsalaren bidez edo banakako tituluaren bidez; eta ezin izango ditu erabakiak hartu, erabakion helburua baldin bada oinordekoen izendapena eta ondasunen adjudikazioa atzeratzea.

33. artikulua

1. Komisarioak bere kargua beteko du, ahalorde-emaileak testamentu-ahalorde horretan beren-beregi ezarritakoarekin bat etorriz, eta ezin izango du inola ere ahalorde hori aldarazi; eta, bertan ezer adierazi ezik, lege honen arabera eta ordezkio zuzenbidearen arabera testamentugileari dagozkion ahalmen guztiak izango ditu.
2. Testamentugileak adierazi badu komisarioak zein pertsonaren artean aukeratu behar duen, orduan komisario horrek ahalordean ezarritakoa bete beharko du. Mota horretako adierazpenik egin ezean, komisarioak aukeratu beharko du alargunaren, bizirik dirauen izatezko bikotekidearen eta nahitaezko jaraunsleen artean; eta, ondasun tronkalen kasuan, tronkeroen artean bakarrik aukeratu ahal izango du.
3. Nahitaezko jaraunslerik izan ezean, komisarioak askatasunez izendatu ahal izango ditu oinordekoak.

34. artikulua

1. Testamentugilea hil eta hurrengo sei hileko epean, behin komisarioak bere izendapenaren berri jasota, jarauntsiko ondasun, eskubide, zama eta betebeharrak guztien inbentarioa egin beharko du; inbentario horren inguruan, kontu-arrazoiak eman beharko dizkie ustezko oinordekoei, eta, oinordeko horiek, behin aipatu epea bukatuta, komisarioari agindeia egin ahal izango diote, betebeharrak hori bete dezan.

2. Komisarioak, agindei hori jaso arren, sei hileko epean ez badu betetzen ondasunen inbentarioa egiteko beharra, epaileak erabaki ahal izango du inbentarioa komisarioaren kontura egitea.

3. Ustezko oinordekoek eta jarauntsiko hartzekodunek inbentarioa aurkaratu ahal izango dute, eta ezkutatutako ondasunak bertan sartzea edota haren balorazioa berrikustea eskatu ahal izango dute.

35. artikulua

Komisarioak bere buruari adjudikatu ahal izango dizkio kausatzaileak berari eratziki dizkion ondasunak, bai eta testamenturik gabeko oinordetzan edo testamentu-ahalordea egikaritu ezean berari legozkiokeen ondasunak ere.

36. artikulua

1. Komisarioaren kargua, edozein kasutan ere, borondatezko eta doakoa da, eta haren ahalmenak, mankomunatuak nahiz solidarioak, bere-berezkoak eta eskualdaezinak dira.

2. Komisarioak ahalorde-emailearen jarauntsirako albazea eta kontulari-banatzaileria izendatu ahal izango ditu, ahalorde-emaileak ez badu hori egin.

37. artikulua

1. Oinordetza gauzatu eta jarauntsia onartzen ez den bitartean, ondasunen ordezkari eta administratzailea izango da testamentugileak bere testamentuan zein pertsona izendatu eta hori berori, testamentugileak izendatuari eratziki dizkion ahalmenekin eta horri ezarri dizkion bermeekin.

2. Izendapena egin ezean, jarauntsia ordezkatu eta administratuko du alargunak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak, eta, hori izan ezean, komisarioak berak.

38. artikulua

Testamentu-ahalordea egikaritzeko dagoen bitartean, kausatzailearen seme-alabek eta gainerako ondorengoek mantenu-eskubidea izango dute, jarauntsiko ondasunek ematen dituzten etekinen kontura, baldin eta mantenu hori eskatzeko lege-egoera betetzen badute, eta ez badago beste inor, mantenua emateko betebeharra duena.

39. artikulua

Komisarioak betebeharra du, kausatzailearen seme-alaba eta ondorengoan gainean tutoretza edo kuradoretza era dadin eskatzeko, horiek adingabeak edo ezgaituak baldin badira.

40. artikulua

Testamentugileak komisario batzuk izendatu baditu, horiek modu mankomunatuan beteko dituzte euren eginkizunak, testamentuaren edukitik besterik ateratzen ez bada. Erabakiak gehiengoz hartuko dira, eta, berdinketa gertatuz gero, lehenengo izendatuak hartuko du erabakia.

41. artikulua

1. Testamentugileak testamentu-ahalorea egikaritzeko epea aipatu ahal izango du. Ezkontidea edo izatezko bikotekidea komisario izendatzen denean, horri epe mugagabea eman ahal izango zaio, edo bera bizi den urte guztietarako.

2. Epea aipatu ezean, hori urte betekoa izango da, testamentugilearen heriotzatik zenbatuta, edo haren inguruko heriotza-adierazpena epaiketa bidez eman denetik zenbatuta, oinordeko guztiak adin nagusikoak baldin badira; bestela, oinordeko horiek guztiek adin-nagusitasuna lortzen dutenetik zenbatuta, ondore horietarako emantzipazioa nahikoa ez dela.

3. Komisario izendatu denean alarguna edo bizirik dirauen izatezko bikotekidea, bera da, testamentugileak kontrakoa xedatu ezik, jarauntsiko ondarearen ordezkari, administratzaile eta gozameduna, eta izaera horri eutsiko dio, baita ahalordea erabili eta gero ere.

42. artikulua

Testamentugileak kontrakoa xedatu ezean, komisarioak testamentu-ahalorea erabili ahal izango du egintza batean nahiz batzuetan.

43. artikulua

1. Komisarioak testamentu-ahalorea egikaritu ahal izango du, inter vivos nahiz mortis causa egintzen bitartez, notarioaren aurreko testamentuan nahiz oinordetza-itunean, titulu unibertsalaren ondorioz nahiz banakako tituluaren ondorioz, eta, betiere, legeak testamentugileari ezartzen dizkion mugak baino ez ditu izango.

2. Alargunak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak, notarioaren aurrean bere testamentua egiten duenean, bertan erabili ahal izango du aurrez-hildakoak berari emandako ahalordea, baina xedapenak egin ahal izango ditu bi-bion seme-alaba edo jaraunsleen artean bakarrik. Kasu horretan, komisarioak izaera ezeztagarria eman ahal izango dio aurrez-hildako ezkontidearen edo izatezko bikotekidearen izenean egindako xedapenari.

3. Alarguna edo bizirik dirauen izatezko bikotekidea izendatu bada komisario, eta bera bada, orobat, jarauntsiko ondarearen ordezkari eta administratzailea, jarauntsiko betebeharrak, zamak eta zorrak ordainduko ditu; ondasuntza horri dagozkion negozioak kudeatuko ditu; muga-eguneratutako kredituak kobratu ahal izango ditu; kreditu horiek bermatzeko, fidantzak eta eskubideak eratu badira, horiek ezereztea onartu ahal izango du; eta, oro har, administratzaile guztiei dagozkien egintzak burutu ahal izango ditu, baita ahalorde-emaileak berari eratziki dizkion kudeaketa-ahalmenak egikaritu ere. Era berean, komisarioak legitimazio aktiboa nahiz pasiboa izango du, jarauntsiko ondareari dagozkion akzio guztietan.

4. Alarguna edo bizirik dirauen izatezko bikotekidea izendatu bada komisario, eta bera bada, orobat, jarauntsiko ondarearen ordezkari eta administratzailea, jarauntsiko ondasunak edo eskubideak xedatu ahal izango ditu, baldin eta ahalorde-emaileak horretarako baimena eman badio, edo jarauntsiko betebeharrei, zamei eta zorrei aurre egiteko baimena eman badio, edo berak horri egoki baderitzo, batzuk besteen ordezkari izateko. Lortutako kontraprestazioa subrogatuko da besterendutako ondasunen lekuan, non ez den

erabiltzen jarauntsiko betebeharrak, zamak eta zorrak ordaintzeko.

5. Senipartedunak baldin badaude, alarguna edo bizirik dirauen izatezko bikotekidea komisario izendatu bada, eta bera bada, orobat, jarauntsiko ondarearen ordezkari eta administratzaile, eta kostu bidezko xedatze-egintzak burutu baditu ondasun higiezinekin, enpresekin eta ustiategi ekonomikoekin, balore higigarriekin edo objektu baliotsuekin, nahitaezkoa izango da jarduteko gaitasun osoa duten senipartedunetatik edozeinek baimena ematea; eta, senipartedunak adingabeak edo ezgaiak badira, nahitaezkoa izango da epailearen baimena.

44. artikulua

Aurreko artikuluan ezarritako kasuan izan ezik, ezeztaezinak izango dira komisarioak testamentu-ahalordea erabiliz egiletsitako xedapen guztiak. Hori gorabehera, deia berriro egin ahal izango da, baldin eta xedapena deusez gertatzen bada, edo onuradunek ez badute hori onartu nahi edo ezin badute hori onartu. Kasu horretan, komisarioak beste izendapen bat egin ahal izango du, urte beteko epean, egitate horiek sinesgarriro jakin dituenetik zenbatuta.

45. artikulua

Testamentu-ahalordea azkenduko da:

- 1) Hori egikaritzeko zein epe eman eta epe hori agortzean.
- 2) Komisarioaren heriotzaren ondorioz, ezintasunaren ondorioz edo gertatze bidezko ezgaitasunaren ondorioz.
- 3) Ezkontide komisarioaren kasuan, behin testamentu-ahalordea egiletsi eta gero, ezkontzaren inguruko banantze-, dibortzio- edo deuseztasun-demanda aurkeztearen ondorioz, nahiz eta kausatzailea hil aurretik epaia eman ez.
- 4) Ezkontide komisarioa berriro ezkontzen denean, ezkonduen antzeko bizimodua egiten duenean edo ezkontzatik kanpoko seme edo alabaren bat duenean, testamentugileak beren-beregi kontrakoa xedatu duenean izan ezik.
- 5) Uko egitearen ondorioz. Komisarioak uko egiten duela ulertuko da, baldin eta, horretarako epailearen bidez agindeia jaso ondoren, ez badu izendapena onartzen, hirurogei eguneko epean.
- 6) Kausatzaileari edo horren ondorengoei begira, komisarioak oinordeko izateko ezduintasun-arrazoien bat betetzen duenean.
- 7) Ahalordean bertan ezarritako arrazoien ondorioz.
- 8) Ezeztapenaren ondorioz.
- 9) Izatezko bikotea azkentzearen ondorioz, azkentzeko arrazoia ez bada izatezko bikotekideak elkarrekin ezkontzea.

46. artikulua

Testamentugilearen borondateak lehentasuna du beti, atal honetako arauak interpretatu eta aplikatzeko orduan.

II. TITULUA

TESTAMENTUA EGITEKO ASKATASUNARI JARRITAKO MUGAK

1. ATALA

Senipartea edo nahitaezko jarauntsia

47. artikulua

Senipartedunak dira, jarraiko hurrenkeraren arabera: seme-alabak edo ondorengoak, edozein gradutan; eta alarguna edo bizirik dirauen izatezko bikotekidea, horren gozamen-kuota dela bide, eta, betiere, beste jaraunsle-mota guztiekin batera.

Bizkaiko gune forudunean, Laudion eta Aramaion, tronkalitateari buruzko arauak lehentasuna dute, senipartearen gainean; baina, tronkeroa seniparteduna denean, berari esleitutako ondasun tronkalak seniparteari egotziko zaizkio.

48. artikulua

1. Ondorengoan senipartea jaraunsiaren gaineko kuota bat da, balio ekonomikoaren arabera kalkulatzeko dena; testamentugileak kuota hori eratziki ahal die bere oinordekoei, jaraunse-izendapenaren bidez, legatuaren bidez, dohaintzaren bidez nahiz bestelako moduez.

2. Testamentugileak betebeharra du, bere oinordekoei senipartea eskualdatzeko; baina, horien artean, bat edo batzuk aukera ditzake, eta gainerakoak baztertu, esanbidez nahiz isilbidez.

3. Bazterketarik ez egitea eta isilbidez baztertzea parekoak dira.

4. Ondorengoa nahitaezko jaraunse baldin bada, eta, nahita edo nahi gabe, preterituta geratzen bada, preterizio hori bazterketaren parekoa da.

49. artikulua

Seme-alaba edo ondorengoan senipartea, kopuruari dagokionez, jaraunseko ondasunen bi hereneko da.

50. artikulua

Seme-alabak hilda badaude edo jaraungabetuak izan badira, euren ondorengoak izango dira haien ordezkari edo ordezkari.

51. artikulua

1. Testamentugileak senipartea eman ahal izango die bere ilobei edo urrunagoko ondorengoei, nahiz eta horien gurasoak edo aurrekoak bizirik egon.

2. Nahitaezko jaraunsle guztiak preterituz gero, horrek berarekin dakar testamentua deuseza izatea.

3. Nahitaezko jaraunslea, esanbidez edo isilbidez, baztertua izan bada, eta testamentuak seniparte kolektiboari kalte egiten badio, orduan jaraunsle horrek eutsi egiten die hirugarrenen aurka dituen eskubideei.

52. artikulua

1. Alargunak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak gozamen-eskubidea izango du, kausatzaileak utzitako ondasun guztien erdien gainean, ondorengoekin edo aurrekoekin batera agertuz gero.

2. Ondorengorik eta aurrekorik izan ezean, gozamina izango du, ondasunen bi herenen gainean.

53. artikulua

1. Ezkontideari edo bizirik dirauen izatezko bikotekideari bere gozamen-zatia ordaintzeko, jaraunsleek esleitu ahal dizkiote bizi arteko errenta, ondasun zehatz batzuen produktuak edo eskudiruzko kapitala; horretarako, elkarrekin ados jarrita jardun behar dute, edo, bestela, epailearen aginduz.

2. Hori egiten ez den bitartean, jarauntsiko ondasun guztiak lotuta daude, alargunari edo bizirik dirauen izatezko bikotekideari dagokion gozamen-zatiaren ordainketarekin.

3. Alargunaren edo bizirik dirauen izatezko bikotekidearen gozamina diruaren gainekoa edo inbertsio-funtsen gainekoa baldin bada, funtsok elkarren artean pilatzeko modukoak izan zein izan ez, gozamen horri, lehenengo eta behin, kausatzailearen xedapenak aplikatzen zaizkio, bai eta gozamedunaren eta jabe soilen arteko hitzarmenak ere. Halako hitzarmenik izan ezean, diruaren gaineko gozamina duenak eskubidea du, kapitalaren ondoriozko korrituen gainean eta bestelako etekinen gainean; eta, bestalde, inbertsio-funtsek eratorritako partaidetzen gaineko gozamina duenak eskubidea du, eraketa-datatik gozamina azkendu arte sortutako gainbalioen gainean. Ustezko etekin eta gainbalio horiei fruitu zibilen erregelak aplikatuko zaizkie.

54. artikulua

Alargunak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak, bere senipartez gain, biztantzeko eskubidea izango du, ezkontzari edo izatezko bikoteari dagokion etxebizitza horretan, betiere alargun dirauen artean, ezkonduen antzeko bizimodurik egiten ez duen artean, ezkontzatik kanpoko seme edo alabaren bat ez duen artean edota izatezko beste bikote bat eratzen ez duen artean.

55. artikulua

Testamentugileak beren-beregi xedatutakoa salbu, banandutako ezkontideak ez du seniparte-eskubiderik izango, eta, ezkontzari edo izatezko bikoteari dagokion etxebizitza horretan, ez du biztantzeko eskubiderik izango, baldin eta banantzea epai irmoan adierazi bada, edo banantze hori elkarrekin ados jarrita erabaki eta modu sinesgarrian jasota badago; orobat, ezkontideak, ezkonduen antzeko bizimodua egiten duenean, edota bizirik dirauen izatezko bikotekideak, beste norbaiti lotuta dagoenean, sentimendu- eta sexu-harremanak direla bide.

56. artikulua

1. Seme-alaba eta ondorengoei ezin izango zaie ezarri ordezen edo kargarik, horrek xedapen askeko zatia gainditzen badu, non ez den hori egiten nahitaezko beste oinordeko batzuen mesederako.

2. Alargunari edo bizirik dirauen izatezko bikotekideari aitortutako eskubideek ez dute eraginik izango senipartea ukitzeko ezintasunaren gainean; ez du ukiezintasun horren gainean eraginik izango, halaber, hari gozamen unibertsalaren gaineko legatua emateak.

57. artikulua

Testamentugileak bere ezkontideari legatu gisa eman ahal izango dio bere ondasunen gaineko gozamen unibertsala; gozamen hori azkenduko da, 47. artikuluko senipartea zein arrazoik azkendu eta arrazoi berberen ondorioz. Testamentugileak beren-beregi xedatutakoa salbu, legatu hori eta xedapen askeko zatiaren gainekoa bateraezinak izango dira.

Testamentugileak bi legatu horiek hautabidez xedatzen baditu, alargunak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak egingo du aukeraketa.

2. ATALA

Jarauntsia kalkulatzea eta seniparteak ordaintzea

58. artikulua

Seniparte-kuota kalkulatzeko, kontuan hartuko da oinordetzako ondasun guztien balioa, oinordetzarako delazioa gauzatzen den unean, betiere zor eta zamak kenduta. Balio likidoari gehituko zaio zenbatu beharreko dohaintzen balioa; halako dohaintzak dira esanbidezko bazterketarik gabe egindako guztiak, edota nahitaezko jaraunsle ez direnen mesederako egindakoak.

59. artikulua

1. Zenbatu beharreko dohaintzen balioa izango da dohaintzok kausatzailearen heriotza-unean zutena; betiere, aurretiaz kendu behar dira dohaintza-hartzaileak dohaintzapeko ondasunetan egin eta ordaindutako hobekuntza onuragarriak, eta, era berean, dohaintza-hartzaile horrek ordaindutako artatze- edo konponketa-gastu bereziak,

baldin eta gastuok ez badira beraren erruz gertatu. Ondasunen balioari erantsiko zaio dohaintza-hartzailearen erruz gertaturiko narriaduren zenbatespena, narriadurok ondasunen balioa txikitu badute. Dohaintza-hartzaileak dohaintzapeko ondasunak besterendu baditu, horien balio gisa hartuko da besterentze-unean ondasunok zutena. Ondasun batzuk dohaintza-hartzailearen erruz suntsitu badira, horiek suntsitze-unean zuten balioa bakarrik zenbatuko da.

2. Nahitaezko jaraunsleen mesederako dohaintzak kolazionatu beharrekoak izango dira, bakar-bakarrik, dohaintza-emaileak kontrakoa xedatzen ez duenean edo dohaintza-emaile horrek esanbidezko bazterketarik egiten ez duenean.

3. Kolazionatu beharreko dohaintzak halakoak izango dira, banaketa-unean duten balioaren neurrian.

60. artikulua

Testamentu-ahalordea izanez gero, eta senipartea finkatzeko helburuarekin, ondasunen balorazioa egingo du:

- 1) Komisarioak, oinordetzaren gainean interesik ez badu.
- 2) Komisarioak, kausatzaileak izendatutako kontulari-banatzailearekin batera.
- 3) Komisarioak, ustezko oinordekoekin batera.
- 4) Epailearen erabakiz.

3. ATALA

Tronkalitatea, Bizkaia, Aramaio eta Laudion

1. azpiatala

Xedapen orokorrak

61. artikulua

1. Bizkaiko Lur Lauan, eta Arabako Aramaio eta Laudioko udaletan, onibarren gaineko jabetza tronkala da. Tronkalitateak ondarearen familia-izaera babesten du.

2. Ondasun tronkalen jabeak horiek xedatu ahal ditu, bakarrik, senide tronkeroen lehenespena eta gainerako eskubideak errespetatuz.

3. Xedatze-egintzek senide tronkeroen eskubideak urratzen badituzte, egintza horiek aurkaratu ahal izango dira, lege honetan ezarri forma eta ondoreekin.

62. artikulua

1. Senidetasun tronkala beti zehazten da, Bizkaiko Infantzonatuan edo Lur Lauan, nahiz Arabako Aramaio eta Laudioko udaletan kokaturiko onibarrari begira.

2. Onibarrak tronkalak dira, senide tronkeroak daudenean bakarrik.
3. Ondasunak familiatik kanpo eskuratzen direnean kostu bidez, ondasun horiek ez dira tronkal bihurtzen, ondorenguari eskualdatzen ez zaizkion bitartean.

63. artikulua

1. Tronkalitatearen ondoreetarako, onibarrak dira jabetza eta gainerako gozatze-eskubide errealak, baldin eta lurzorua gainekoak badira, edota bertan eraiki, landatu eta ereiten den guztiaren gainekoak.
2. Onibar gisa hartuko dira ondasun higigarriak, baldin eta aurreko paragrafoan aipatu ondasunetarako destinatzen badira edo horiei lotuta badaude, salbu eta, kalterik eragin gabe banantzeko modukoak izanik, modu independentean eskualdatzen direnean.
3. Fruituak eta landareak, banantzeko modukoak izanik, lurzorutik bereizita eskualdatzen badira, ez daude tronkalitate-printzipioaren mende, ezta zuhaitzak ere, horiek mozteko besterentzen badira.

64. artikulua

1. Tronkalitatearen ondoreetarako, onibarrak dira, bakarrik, Bizkaiko Infanzonatu edo Lur Lauan, nahiz Arabako Aramaio eta Laudioko udalerrietan kokaturikoak.
2. Infanzonatu edo Lur Laua da Bizkaiko lurralde historiko osoa, salbu eta Balmaseda, Bermeo, Bilbo, Durango, Ermua, Gernika-Lumo, Lanestosa, Lekeitio, Markina-Xemein, Ondarroa, Otxandio, Portugalete eta Plentziako hiribilduen zati forugabea, eta Urduñako hiria.

65. artikulua

1. Aipatu hiribilduen eta hiriaren lurraldearen barruan, tronkalitatea aginduzkoa izango da, bakarrik, Lur Lauari dagokion gunean; hiriek egindako planoetan dago mugatuta gune hori, eta Bizkaiko Batzar Nagusiek plano horiek onetsi zituzten, 1994ko maiatzaren 4ko erabakiaren bitartez.
2. Bizkaiko udalerrien mugetan administrazio-aldarazpenak gertatuz gero, horiek ez dute aldatuko ukitutako lurraldeetan aplikatu beharreko zuzenbide zibila.

66. artikulua

Senide tronkeroak dira:

- 1) Beheranzko zuzeneko lerroan, seme-alabak eta gainerako ondorengoak.
- 2) Goranzko zuzeneko lerroan, onibarra zein lerrotatik etorri eta lerro horretako aurrekoak, eskuraketa-titulua edozein izanik ere.

Bi ezkontideek ezkontza bitartean eskuratutako onibarrei dagokienez, edota izatezko bikotekideek bikotearen indarraldian zehar eskuraturiko onibarrei dagokienez,

tronkero dira bi ezkontideak edo izatezko bikotekide biak. Nahiz eta ondasun horiek seme-alabei edo ondorengoei eskualdatu, ezkontide edo izatezko bikotekide eskuratzailleek eusten diote goranzko lerroan tronkero izateari, ondorengo titularrarekin duten senidetasun-gradua edozein izanik ere.

3) Alboko lerroan, laugarren gradurainoko albokoak, betiere onibarra zein lerrotatik etorri eta lerro horretan.

67. artikulua

1. Beheranzko lerroan, senidetasun tronkala luzatzen da, gradu-mugarik gabe.

2. Goranzkoan, senidetasun tronkala bukatzen da, onibarraren edukitza lehenengoz izan zuen aurrekoarengan.

3. Albokoan, senidetasun tronkala odoleko laugarren gradu zibileraino heltzen da, hori ere barne.

68. artikulua

1. Tronkalitatea sortzen da, Bizkaiko toki-auzotasun zibila duen pertsonak onibarra eskuratzen duen unetik; eta, une horretatik aurrera, tronkalitatea hedatzen zaie pertsona horren ondorengo guztiei, lege honen 62.3 artikuluan ezarritakoa salbu.

2. Behin tronkalitatea eratuta, senide tronkerok, euskal auzotasun zibila izan zein izan ez, euren lehenespen-eskubideari eusten diote, titularrak inter vivos nahiz mortis causa gauzatzen dituen xedatze-egintza guztietan.

3. Familian tronkalitatea azkentzen da, titularra hiltzean ez badago senide tronkerorik.

Tronkalitatea azkentzen da, halaber, titularrak Bizkaiko toki-auzotasun zibila galtzen duen unean ez badago senide tronkerorik zuzeneko lerroan, ezta alboko lerroko bigarren eta hirugarren graduetan ere.

69. artikulua

1. Ondasun tronkalak xedatzeko egintzak inter vivos eta doan burutzen badira, kanpokoan mesederako edo ondasunok eskuratzeko lehenespeneko lerroan ez dauden senideen mesederako, senide tronkerok egintza horiek deuseztatu ahal izango dituzte, lau urteko epean, Jabetza Erregistroan inskribatu direnetik, edo legitimazioa dutenek xedatze-egintzaren berri izan dutenetik.

2. Ondasun tronkalak xedatzeko egintzak mortis causa burutzen badira, kanpokoan mesederako edo lehenespeneko lerroan ez dauden senideen mesederako, egintzok baliozkoak izango dira; hala ere, senide tronkerok testamentu- nahiz oinordetza-klausula aurkaratu ahal izango dute, lau urteko epean, Jabetza Erregistroan inskribatu direnetik, edo horretarako legitimazioa dutenek xedatze-egintzaren berri izan dutenetik.

70. artikulua

1. Tronkalitate-eskubideak gailentzen dira, seniparteari edo nahitaezko jarauntsiari begira.

2. Pertsona bera, aldi berean, oinordeko tronkeroa eta seniparteduna baldin bada, tronkero gisa dagozkion ondasunak haren seniparteari egotziko zaizkio.

3. Alargunaren edo bizirik dirauen izatezko bikotekidearen senipartea ondasun ez-tronkalekin ordainduko da, eta, halakorik ez dagoenean, eta orduan bakarrik, ondasun tronkaletara jo ahal izango da, beharrezkoa den kopuruan.

4. Ezin izango da ordezipen edo zamarik ezarri ondasun tronkalen gainean, lerro bereko beste senide tronkero baten mesederako ez bada.

5. Alargunari edo bizirik dirauen izatezko bikotekideari aitortutako eskubideek ez dute eraginik izango ondasun tronkalak ukitzeko ezintasunaren gainean; ez du ukiezintasun horren gainean eraginik izango, halaber, hari gozamen unibertsalaren gaineko legatua emateak.

6. Tronkeroek kommutatu ahal izango dute alargunari edo bizirik dirauen izatezko bikotekideari ondasun tronkaletan dagokion gozamina, 53. artikuluan ezarritakoarekin bat etorriz; horretarako, eskudiruzko kapitala emango diote, eta hark askatasunez xedatu ahal izango du kapital hori.

7. Kausatzailearen ondasun tronkalak zenbatuko dira, seniparte-kuota kalkulatzeko; eta ulertuko da ondasunok, lehenengo lekuan, senipartearen ordainketari egotzen zaizkiola, testamentugileak beren-beregi kontrakoa xedatu ezik.

8. Kausatzailearen zorrak ordainduko dira, ondasun higigarrien eta ondasun higiezin ez-tronkalen zenbatekoarekin; eta batzuk eta besteak nahikoa ez badira, eta orduan bakarrik, lerro bakoitzeko ondasun tronkalek izango dute erantzukizuna, bakoitzaren zenbatekoaren arabera.

71. artikulua

Baserria horri lotutako lurrekin batera doan eskualdatzean, eskualdaketa horrek bere baitara bilduko ditu, kontrakoa xedatu ezean, baserrian bertan hura ustiatzeko dauden altzariak, aziendak, ustiatze-eskubideak, makineria eta instalazioak.

2. azpiatala

Lehenespenez eskuratzeko eskubide tronkalak

72. artikulua

1. Tronkeroei lehenespenez eskuratzeko eskubidea dagokie, ondasun tronkalak kostu bidez besterentzen zaizkienean tronkalitatetik kanpokoei. Eskubide horren hedadura eta hura egikaritzeko modua azpiatal honen arauei egokitu behar zaizkie.

2. Lehenespeneko tronkeroek bakarrik egikaritu ahal dituzte eskubide horiek; halakotzat hartzen dira, ondoren, lerroz lerro eta lehenespen-hurrenkeraren arabera aipatuko direnak:

1) Beheranzko zuzeneko lerroan daudenak.

2) Goranzko zuzeneko lerroan daudenak.

3) Neba-arrebak eta hildako neba-arreben seme-alabak, azken horiek haiekin batera agertzen badira.

3. Era berean, eskubide horiek bidezkoak izango dira, baldin eta besterentzea egiten bada, saka-eskubidea norik egikaritu eta geroagoko lerroan lehenespeneko senide tronkero denaren mesederako.

4. Lehenespenez eskuratzeko eskubideari uko egin ahal zaio edozein unetan; baina uko-egite hori ez da loteslea izango tronkeroarentzat, horren datatik urte bete igarotakoan.

73. artikulua

Lerro bakoitzaren barruan, hurbileko senideak urrunekoa baztertzen du. Gradu bereko senideak bat baino gehiago izanik, guztiek ere lehenespenez eskuratzeko eskubidea egikaritu nahi badute, orduan, finkaren edukitza zein tronkerok izan eta horrexerri dagokio eskubidea. Halakorik izan ezean, eskuratzaila izendatuko da, notarioaren aurrean egindako zozketaren bidez.

74. artikulua

Ez da lehenespenez eskuratzeko eskubiderik gertatuko, besterendutako finkak hiri-lurrean egonez gero, edota hirigintza-legeriaren eta plangintza aplikagarriaren arabera urbanizatu beharreko lurrean egonez gero.

75. artikulua

Finka bat baino gehiago besterentzen badira, tronkeroak bere eskubidea egikaritu ahal izango du, bati edo batzuei begira, eta ez gainerakoei begira; baina, baserria besterentzen bada, orduan hori ustiategi gisa eskuratu beharko du, horri lotuta besterentzen diren lur guztiekin batera, nahiz eta Jabetza Erregistroan bananduta inskribaturik agertu.

76. artikulua

1. Norbaitek ondasun tronkalak besterendu nahi baditu, eta ondasun horiek lehenespenez eskuratzeko eskubidearen mendekoak badira, senide tronkeroei dei egingo die, notarioaren bidez. Deia forma pribatuan nahiz publikoan egin ahal izango da.

2. Forma pribatuan egikaritzekotan, zuzeneko notario-jakinazpena egingo zaie senide tronkero guztiei. Ondore horretarako, alboko senideei egindako jakinarazpenaren kasuan, ulertuko da jakinarazpen hori haien seme-alaba eta ondorengoei ere egin zaiela.

3. Forma publikoaren kasuan, nahitaezkoa da zuzeneko jakinarazpena egitea tronkerorik hurbilenari; horretarako, ediktua argitaratu eta jarriko da, hamabost egunetan zehar, finka zein udalerritan egon eta bertako udaletxeko iragarki-taulan. Ondore horietarako, aurrekoa izango da tronkerorik hurbilena, betiere tronkero baldin bada; eta, horren ezean, seme-alaba edo ondorengoetatik zaharrena. Horien ezean, jakinarazpena egingo zaio lerrorik hurbileneko senide albokoetatik bati.

4. Deia notario-aktan luzatuko da; notarioak akta horren kopia eskuetsia emango die jakinarazpena jaso duten tronkeroei, eta, hala denean, dei hori bidaliko dio alkateari, hamabost egunetan zehar, jendaurrean jar dezan.

77. artikulua

1. Tronkeroak onibarra eskuratu nahi badu, jakinarazpen pertsonala zein notariok egin eta notario horren aurrean agertuko da tronkeroa, jakinarazpenetik zenbatuta hil bateko epean, edo ediktua argitaratu eta hurrengo hamar egun baliodunetan. Ondorio fiskaletarako, ondasun higiezinari gutxieneko balioa eratziki behar zaiola kontuan hartuta, egintza horretan bertan, tronkeroak gordailutu egingo du, fidantza gisa, gutxieneko balio horren ehuneko hamarra.

2. Tronkero bat baino gehiago agertuz gero, guztiek ere fidantza jartzeko betebeharra izango dute, eta notarioak fidantza atxikiko du, eskritura egiletsi arte; norbaitek fidantza kentzen badu, bere eskubideari uko egiten diola ulertuko da.

3. Salmenta-eskrituraren aurreko notario-jarduna agerkai bakar batean jasoko da. Notarioak burututako eginbide guztien lekukotza emango die agertzaleei.

78. artikulua

1. Notarioak alderdiei dei egingo die, alderdiok, aurreko artikuluan aipatu epea muga-eguneratu eta hurrengo hogeitun egun baliodunetan, peritua izenda dezaten; peritu horrek finka baloratu beharko du. Alderdiak ados jartzen ez badira, bakoitzak peritu bana izendatuko du, eta, hirugarren peritua izendatzeko, notarioaren aurrean zakuan sartuko dira lau perituren izenak. Notarioak berak izendatuko ditu lau horiek, finken izaera kontuan hartuta, finka horiek bide judizialean baloratzeko baimena duten perituen artean. Behin izenak zakuan sartuta, zozketa bidez izendatuko da lau horietatik bat. Notarioak perituei epea jarriko die, tasazioa egin dezaten; epe hori ezin izango da hogeitun egunetik gorakoa izan.

Perituek finkatutako prezioa alderdientzat loteslea izango da, eta alderdiok eskritura egiletsi beharko dute, tasazioaren emaitza haiei noiz jakinarazi eta hurrengo hamabost egunetan.

Notarioak aipatu data horretan, saltzailea ez bada agertzen, ulertuko da ados dagoela, tronkeroek zein peritu proposatu eta peritu horren izendapenarekin.

2. Tasazioa ez da beharrezkoa izango, baldin eta eskualdatzaileak eta lehenespeneko tronkeroak, hori aukeratutakoa izan nahiz izendatutakoa izan, prezioa hitzartzen badute, eta, aldi berean, eskritura publikoa formalizatzen badute.

79. artikulua

1. Fidantzarekin aurre egingo zaie hura nork eman eta horrexen betebeharrei; pertsona hori ez bada agertzen eskrituraren egilespenera, eskualdatzaileak aukeran du finkatutako prezioan egilespena egin dadin eskatzea edo hark eskuraketan atzera egin duela ulertzea; besterentze-asmoa nork iragarri eta horrexen esku geratuko da fidantzaren zenbatekoa, kalte-ordain gisa. Eskualdaketa aukeratuz gero, prezioaren zati gisa hartuko da fidantza.

2. Atzera-egite kasuan, notarioak hori jakinaraziko die, hamar eguneko epean, fidantza eman eta horri eusten dioten senide tronkeroei, salmenta formalizatzeko eguna eta ordua adieraziz. Jakinarazpenaren eta formalizazio-dataren artean, gutxienez, hamabost egun igaro beharko dira, jakinarazpena jaso dutenek beste tasazio bat eskatzen dutenean izan ezik.

80. artikulua

1. Senide tronkeroetatik batek ere ez badu bere burua aurkezten edo batek ere ez badu bere eskubidea gauzaten, jabeak onibarra besterentzeko askatasuna izango du, kostu bidezko tituluetatik edozeinen bidez, eta berak askatasunez erabakitzen dituen prezio eta baldintzetan; horretarako epea urte betekoa izango da, ediktuan aipatu epea muga-eguneratu denetik zenbatuta. Epe hori igarota, ezin izango du kostu bidezko besterentzerik gauzatu, beste dei bat egin gabe.

2. Tronkeroak bere burua ez duela aurkeztu ulertuko da, baldin eta tronkero horrek azpiatal honetan aipatu epeetatik edozein iraungitzen uzten baditu.

81. artikulua

Notarioaren aurreko agerraldiaren bidez, eta aho batezko erabakia hartzen badute besterentzaileak, eta dei horretara lege bidez agertu diren tronkeroek, lehenespen-graduan ez daudenek barne, orduan finka hirugarrenari besterendu ahalko zaio; besterentzea formalizatu beharko da, aurreko artikuluan agindu epean, alegia, urte beteko epean.

82. artikulua

Ondasun tronkalak kostu bidez besterentzeko eskritura guztietan, besterentze hori foru-sakaren mendekoa baldin bada, foru-deia egin den ala ez agerraraziko da; eta, baiezkotasun kasuan, xehe-xehe aipatuko dira ediktua finkatzeko akta, edo, ediktua egunkarian argitaratu bada, egunkari horren data eta orrialdea, bai eta geroko eginbideak ere; kasuan kasuko inskripzioan agerraraziko da, halaber, deia legezko forman egin den ala ez.

83. artikulua

1. Onibarra besterentzen bada aurretiaz deia egin gabe, eta edozein tronkerok lehenespeneko eskubidea baldin badu eskuratzailaren eskubideari begira, orduan tronkero horrek foru-saka egikari dezake, besterentzearen deuseztasuna eta finkaren adjudikazioa eskatuz, azken hori finkaren beraren balorazio zuzenaren arabera. Tronkeroak adierazpen-epaiketan egikaritu beharko du eskubide hori, eta epaiketa hori sustatu beharko du, saltzailearen aurka, eroslearen aurka eta erregistroko beste titular

guztien aurka, hiru hileko epean, Jabetza Erregistroan inskripzioa egin denetik zenbatuta, edo, inskripzioa egin ezik, besterentzearen berri izan duenetik zenbatuta.

2. Tronkeroak eskubide berbera izango du, baldin eta, foru-deiak egin arren, finka saldu bada, iragarritako prezio edo baldintzez bestekoetan.

3. Epaiak oniritzia ematen badio saka-akzioari, salmenta deuseza dela adieraziko du, eta demandatzailearen mesederako beste besterentze bat egitea aginduko du; epaiak berak finkatuko du zein prezio ordaindu behar duen demandatzaileak, horretarako, epaietan bertan, alderdien arteko aurkakotasunean jardungo dela.

4. Behin epaia irmo izanda, demandatzaileak epai hori betearazteko akzioa egikaritzen badu, epaitegiaren zainpean utzi beharko du onibarraren balorazio gisa finkatutako prezioa; prezio horren gain, erosleak lehenespena izango du, saltzailearen beste edozein hartzekoduni begira, erosketaren prezioa eta horren korrituak kobratzeko. Behin jabariari buruzko inskripzioa deuseza dela adierazita, inskripzio horren ondorengo zamak baldin badaude Jabetza Erregistroan, eta zama horiek, epaiaren aginduz, ezereztu beharrekoak badira, orduan, zainpean utzitako prezioa, lehenengo eta behin, geroagoko hartzekodunen esku geratuko da. Inguruabar hori epailearen ebazpenean jaso beharko da.

5. Tronkero demandatzaileak eskatu behar du betearazpena, epaia irmoa denetik hiru hileko epean; behin epe hori igarota, aurkaratutako salmenta baliozkotuta geratuko da. Epaileak, betearazpena agintzeko unean, erabaki beharko du zainpean jarritako kopuruaren destinoa.

6. Tronkeroak betearazpen-akzioa izanik, akzio hori iraungitzen bada, saltzaile demandatuak aukeran izango du, hurrengo hiru hiletan, epaiaren aplikazioa erreklamatzeko; hori eginez gero, epaia dagoen-dagoenean betearazi beharko da, baita premiamendu-bidean ere.

84. artikulua

1. Hipoteka-betearazpenaren kasuan, betearazpen hori epaiketa bidezkoa izan nahiz epaiketatik kanpokoa izan, eta premiamendu-prozeduretan ere, senide tronkeroek hurrengo eskubideetatik edozein egikaritu ahal izango dute, foru-sakaren ondoriozko eskubidea duten neurrian:

Lehenengoa. Lehenespenez eskuratzeko eskubidea, adjudikazio-prezioa edo salmenta-prezioa dela bide. Horretarako, enkantea zein organok egin eta organo horretan agertu beharko da, eta prezioa zainpean utzi beharko du, salmenta-eskritura egiletsi baino lehen, edo organo judizialak Jabetza Erregistroan inskribatzeko moduko ziurtagiria luzatu baino lehen.

Bigarrena. Foru-sakaren ondoriozko eskubidea, titulu honetan araututako moduan, eta, betiere, hiru hileko epean, enkantearen datatik zenbatuta.

2. Adjudikazioa hartzekodun betearazleari egiten zaionean, eskubide berbera izango dute, hiru hileko epean, adjudikazioaren datatik zenbatuta.

85. artikulua

1. Atal honetan xedatutakoa aplikatuko da trukaketa-kasuetan ere, baldin eta hurrengo inguruabarretatik bat gertatzen bada:

a) Finka tronkala trukatzen denean ondasun ez-tronkalekin, edo, tronkalak izanda, lehenespenez eskuratzeko eskubidetik baztertuta dauden ondasunekin.

b) Jasotako finkaren balioa, izatez, trukaketan emandako finka tronkalarena baino txikiagoa denean, heren batean.

2. Titularrak ondasun tronkala besterentzen duenean, bizi arteko errentaren bat lortzeko, edo egoitzako laguntzak sortzen dituen gastuei aurre egiteko, orduan, eskubide hori egikaritzen duenak bermatu beharko du, gutxienez, pentsio hori ordaintzea edo harako laguntza izatea, besterentzailearen bizitza bitartean, bai eta haren ezkontide edo bizikidearen bizitza bitartean ere.

86. artikulua

1. Errentariaren errentamendu-kontratuak berrogei urtetik gorako indarraldia baldin badu, errentari horren kausatzaile zein senide izan eta senide horiek guztiek finkaren gainean izan duten edukitza-epea barne hartuta, orduan errentariak errentapeko finka lehenespenez eskuratzeko eskubidea izango du, atal honetan araututako moduan.

2. Errentariaren eskubide horrek lehenespena izango du, alboko senideenari begira, eta tronkeretatik batek ere ez du lehenespeneko eskubiderik izango, errentariari finka eskualdatzen zaionean jabetza eskuratzeko eskubidearen ondorioz.

3. Edozein kasutan ere, besterentzeko borondatea errentariari ere jakinarazi beharko zaio.

87. artikulua

Titulu honetan aitorturiko eskubideek lehenespena izango dute, beste edozein eskuraketa-eskubideri begira, baita erregistroko hirugarrengotzari begira ere, baldin eta halakoa sortzen bada, inskripzioa egin delako, saka-eskubidea egikaritzeko epeetan zehar.

4. ATALA

Testamentua egiteko askatasuna, Aiarako haranean

88. artikulua

1. Aiarako haranari berezko zaion zuzenbide zibila aplikatuko da Aiara, Amurrio eta Okondoko udalerrietan, eta, Artziniegako udaletik, Mendieta, Erretes Tudela, Santa Koloma eta Soxogutiko auzoetan.

2. Aipatu udalerrietan geroago administrazio-aldarazpenak gertatuz gero, horiek ez dute aldatuko zuzenbide zibil aplikagarria.

89. artikulua

1. Aiarako toki-auzotasun zibila dutenek euren ondasunak askatasunez xedatu ahal dituzte, hala nahi eta hobesten duten modurik egokienean, testamentu, dohaintza nahiz oinordetza-itunaren bidez, titulu unibertsalaren bidez nahiz banakako tituluaren bitartez, euren nahitaezko jaraunsleak gehiagorekin edo gutxiagorekin baztertuz.

2. Nahitaezko jaraunsle gisa hartzen dira lege honen 47. artikulua arabera halakoak direnak.

90. artikulua

1. Bazterketa esanbidezkoa nahiz isilbidezkoa izan daiteke, banakakoa nahiz baterakoa.

2. Bazterketa ez egiteak sortuko ditu 48.3 artikuluan ezarri ondoreak.

91. artikulua

3. Aiarako toki-auzotasun zibila dutenek botere osoko gozamina eratu ahal dute, testamentuaren bidez nahiz oinordetza-itunaren bidez.

2. Eratutakoa botere osoko gozamen gisa hartzen da, gozamenaren ahalmena ematen zaionean, ondasun guztiak edo batzuk doan, inter vivos nahiz mortis causa xedatzeko, eratzaillearen seme-alaba edo ondorengoaren mesederako, eta eratzailleak beren-beregi aipaturiko beste pertsonen mesederako.

3. Eratzailleak botere osoko gozamenaren edukia zabaldu, murriztu edo zehaztu ahal du.

4. Testamentu-ahalordea ematen denean ulertzen da botere osoko gozamina ere egiletsi dela, beren-beregi kontrakoa xedatzen denean izan ezik.

92. artikulua

Botere osoko gozamina bere-berezko eskubidea da. Ezin izango da inolako tituluren bidez besterendu edo kargatu, eratzailleak horretarako baimena eman ezik.

93. artikulua

Botere osoko gozamenaren ondasun batzuk xedatzen baditu, jasotako ondasunekin baztertuta geratzen dira senipartedun onuradunak; horri kalterik egin gabe, geroagoko egintzetan, gozamenaren beste ondasun batzuk eman ahal dizkie senipartedun horiei.

94. artikulua

Gozamenaren ordaindu beharko ditu botere osoko gozamenak zein ondasun hartu, eta ondasun horien gaineko konponketa, gastu, zama eta kontribuzio guztiak, ondasunok xedatzen ez dituen bitartean.

95. artikulua

Botere osoko gozamendunak ez du fidantza emateko betebeharririk izango, kausatzaileak beren-beregi xedatutakoa salbu.

5. ATALA

Baserriari buruzko arau bereziak Gipuzkoan

96. artikulua

Gipuzkoako lurralde historikoan, baserriaren gaineko oinordetza antolatzeke, lege honen arauak aplikatuko dira, betiere lurralde historiko horretako forma, erakunde eta printzipio tradizionalei egokituz.

97. artikulua

Baserria multzo gisa hartuko da, eta multzo hori osatzen dute etxebizitzak berak eta horri lotutako eraikin, areto, lursail eta ondazilegiek, eta, baserria ustiatzen bada, ustiatze horri lotutako altzari, azienda, ustiatze-eskubide eta makinek ere.

98. artikulua

Baserria eta horri lotutako lurrak doan eskualdatzen direnean, eskualdaketa horren baitan sartzen da, kontrako xedapena izan ezean, aurreko artikuluan deskribaturiko multzoa.

99. artikulua

1. Kausatzaileak baserria eta horri lotutako lurrak xedatzen baditu atal honetan ezarritako moduan, horren onuradunak edo onuradunek ezin izango dute sei urteko epean aldatu kausatzaileak baserria zein destinatorako erabili eta destino hori; eta, hala denean, ezin izango dute erkidegoaren zatiketa eskatu.

2. Bestela, onuradunak edo onuradunek beren nahitaezko jaraunskideei edo horien jaraunseei ordaindu beharko diete lege honetan araututakoaren arabera nahigabeko preterizio-kasuan haiek jasoko zuketen kopuruaren bestekoa.

III. TITULUA

OINORDETZA-ITUNAK

1. ATALA

Arau orokorrak

100. artikulua

1. Oinordetza-itunaren bidez, ondasunen titularrak horiek xedatu ahal ditu mortis causa.

2. Itunaren bitartez, halaber, uko egin dakieke jarauntsi oso baten edo zati baten gaineko oinordetza-eskubideei, jarauntsi horren kausatzailea bizirik dagoen bitartean. Era berean xedatu ahal dira hirugarren baten jarauntsiaren gaineko oinordetza-eskubideak, betiere hirugarren horren adostasunarekin.

3. Oinordetza-ituna baliozkoa izan dadin, nahitaezkoa da egilesleak adin nagusikoak izatea.

4. Oinordetza-itunak nahitaez egiletsi beharko dira eskritura publikoan, ezkontzako itunetan edota testamentu-ahalordea erabiltzeko egintzan bertan.

101. artikulua

1. Oinordetza-itunaren bidez ondasunen oinordekoa izendatzeak ondorerik gabe uzten ditu itunpeko ondasunen gainean aurretiaz egindako testamentu-xedapen guztiak.

2. Izendapen hori aldarazi edo suntsiarazi egingo da, bakarrik, egilesleek edo euren oinordekoek beste itun bat eginez gero, eta, orobat, alderdiek ezarri arrazoi onduz.

3. Oinordetza-ituna azkentzen da, alderdiek finkatutako arrazoi onduz edo lege ezarritako arrazoi onduz. Oinordetza-ituna ezeza daiteke edo suntsiarazita gera daiteke, lege-aginduz 108 eta 109. artikuluetan ezarri arrazoi onduz.

102. artikulua

Banakako ondasunen gainean mortis causa egindako dohaintza oinordetza-itun gisa hartzen da, eta halakoa izango da, orobat, inter vivos egindako dohaintza unibertsala, kontrakoa hizpatu ezik.

103. artikulua

Oinordekoa izendatzeko itunak bere baitan jaso dezake jarauntsiaren gaineko xedapena, titulu unibertsalaren bidez nahiz banakako tituluaren bidez, baita jarauntsiari uko egitea ere; bi kasuetan, egilesleek finka ditzakete hari jarri beharreko erreserbak, zamak, betebeharrak eta baldintzak.

2. ATALA

Oinordekoa izendatzeko itunak

104. artikulua

1. Familia-ondarearen oinordekoa izendatzen denean, horrekin batera izendatzaileen eta izendatuen arteko bizikidetasun-ituna egin daiteke, sozietate-mota desberdinen formapean edo ondasun-erkidegoaren araubidea erabiliz. Itundutako bizikidetasun-araubideari edo familia-sozietateari aplikatuko zaio, lehenengo eta behin, titulu eratzailea, eta, ordezkot moduan, Euskal Autonomia Erkidegoko lege zibil honetan xedatutakoa; eta, Gipuzkoan, baserriaren gaineko oinordetzari dagokionez, 96. artikuluan ezarritakoa.

2. Kontrako ituna egin ezean, izendatzaileetatik bat hiltzean ulertuko da horren ezkontideak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak, itunaren egilesle denak, bizi artean eta oso-osorik eusten diela bi-biok erreserbatu izan dituzten eskubideei.

3. Izendatuak aurkaratu ahal izango ditu atal honetan xedatutakoaren aurkako egintzak edota alderdiek erabakitakoaren aurkako egintzak, baita izendatzailea bizirik dagoen bitartean ere.

105. artikulua

1. Oinordekoa izendatzen denean post mortem eragingarritasunarekin, izendatuak ondasunak jasoko ditu, izendatzailea hiltzen den unean; baina, ituna egilesten denetik, oinordeko-izaera eskuratzen du, eta izaera hori besterenduezina eta enbargaezina da.

2. Izendatzaileak ondasunen gaineko titulartasunari eusten dio, eta, kontrakoa itundu ezean, ondasun horiek xedatu ahal izango ditu kostu bidez. Eskualdatutako ondasunak, izatez, ekoizpen-ondareak badira, eta izendatuak ondare horietan lan egiten badu, haren adostasuna nahitaezkoa izango da, ondasunok kostu bidez besterentzeko, baldin eta izendatzaileak eta izendatuak ez badute bestelakoa itundu.

3. Kontrakoa ituntzen ez den bitartean, ulertuko da post mortem izendapena egilesten dela, izendatzailearen seme-alabei familiako usadioen arabera laguntza eta heziketa emateko erreserbarekin.

4. Oinordekoa izendatzen denean post mortem eragingarritasunarekin, izendapen horren barruko ondasunek erantzukizuna dute, izendatzaileak hartutako zorren gainean.

106. artikulua

Oinordetza-itunak post mortem eragingarritasuna badu eta ezkontzako itunetan egilesten bada, izendatuak bere eskubidea xedatu ahal izango du doan, baita izendatzailea bizirik dagoenean ere, inter vivos nahiz mortis causa egintzen bitartez, bere seme-alaba eta ondorengoen mesederako. Izendatua izendatzailea baino lehen hilez gero, izendatuaren eskubidea haren ondorengoei eskualdatzen zaie.

107. artikulua

1. Oinordekoa izendatzen denean, unean bertan ondasunak eskualdatuz, oinordekoak ondasun horien gaineko titulartasuna eskuratzen du, betiere izendatzaileen intereserako, familiaren intereserako eta ondasunen ustiatzearen intereserako ezarritako mugekin; horregatik, kontrako ituna egin ezean, xedatze- edo kargatze-egintza oro baliozkoa izan dadin, nahitaezkoa izango da izendatzailearen eta izendatuaren baterako adostasuna.

2. Kontrako ituna egin ezean, izendatzailea hiltzean, izendatuak eskuratuko ditu erreserbapeko ondasunak edo izendatzailearen ondarera heldu direnak.

3. Izendatzaileak oinordetza-itunaren aurretik zorrak hartu baditu, zor horiek lehenespena dute, izendatuaren hartzekodunei begira, unean bertan eskualdatutako ondasunen gainean.

108. artikulua

Izendatzaileek izendapena ezeztatu ahal dute:

- 1) Itundutako arrazoen ondorioz.
- 2) Ezarritako zama edo baldintzen ez-betetze larriaren ondorioz.
- 3) Izendatuak ezduintasun- edo jaraunsgabetze-arrazoia betetzearen ondorioz.
- 4) Izendatuaren jokabidearen ondorioz, jokabide horrek familiaren ohiko bizikidetasuna oztopatzen badu.
- 5) Izendatuaren ezkontzari dagokionez, deuseztasuna, banantzea edo dibortzioa gertatzen denean, edota izatezko bikotea azkentzen denean, baldin eta oinordetza-ituna egiletsi bada, ezkontza horren edo izatezko bikote horren eretzean.

109. artikulua

Oinordekoaren gaineko izendapena suntsiarazi egingo da:

- 1) Izendapen horri jarritako baldintza suntsiarazlea betetzearen ondorioz.
- 2) Izendatua ondorengorik gabe hiltzearen ondorioz.
- 3) Egilesleek eskritura publikoan formalizaturiko hitzarmenaren ondorioz.

IV. TITULUA

TESTAMENTURIK GABEKO OINORDETZA EDO LEGE-OINORDETZA

110. artikulua

Testamenturik gabeko oinordetza edo lege-oinordetza gertatzen da, jarauntsi osoa edo horren zati bat baliozkotasunez xedatu ez denean, dela testamentuaren bidez, dela oinordetza-itunaren bidez, lege honetan xedatutakoarekin bat etorriz.

111. artikulua

1. Ondasun tronkalen kasuan, lege-oinordetzaren hurrenkera izango da 66. artikuluan ezarritakoa, baina alargunari edo bizirik dirauen izatezko bikotekideari aitortzen zaizkio lege honetan araututako eskubide guztiak; ondasun ez-tronkalik izan ezean edo horiek aski ez direnean, eskubideok ondasun tronkalen gainekoak izango dira.

2. Oinordeko tronkerorik ez dagoenean, ondasun guztiak ez-tronkalak direla ulertuko da.

112. artikulua

Ondasun ez-tronkalen kasuan, testamenturik gabeko oinordetza gauzatzen da, honako hurrenkera honetan:

- 1) Lehenengo eta behin, seme-alaba edo ondorengoen mesederako.
- 2) Aurrekoen mesederako.
- 3) Alargunaren eta bizirik dirauen izatezko bikotekidearen mesederako, bikote hori azkendu denean bikotekideetatik bat hiltzearen ondorioz, eta, betiere, legezko banantzerik edo modu sinesgarrian bi-biek hitzartutako banantzerik izan ez denean.
- 4) Albokoan mesederako, laugarren graduaren barruan.

113. artikulua

1. Seme-alabak jaraunsle dira, berezko eskubidearen ondorioz, jarauntsitik hartzeko dutena zati berdinetan banatzen dela.
2. Ilobak eta gainerako ondorengoak jaraunsle izango dira, ordezkapen-eskubidearen ondorioz.

114. artikulua

1. Gurasoek jarauntsiko ondasunak eskuratzen dituzte erdi bana. Euretatik bat hilda badago, bizirik dirauenak ondasun guztiak jasoko ditu.
2. Gurasoetatik bat ere ez badago bizirik, gainerako aurrekoak izango dira oinordeko, bi lerroetan ondasunak erdi bana eginez; eta, lerroren batean ez badago aurrekorik, ondasun guztiak zati berdinetan eskuratuko dituzte aurrekoak zein lerrotan egon eta lerro horretako aurrekoek.

115. artikulua

1. Ondorengorik eta aurrekorik izan ezean, eta albokoak baino lehenago, oinordekoa izango da alarguna edo bizirik dirauen izatezko bikotekidea, bikote hori azkendu denean bikotekideetatik bat hiltzearen ondorioz.
2. Edozein kasutan ere, alargunak edo bizirik dirauen izatezko bikotekideak bere seniparte-eskubideei eutsiko die, gozamenari dagokionez.

116. artikulua

1. Ondorengorik, aurrekorik eta alargunik edo bizirik dirauen izatezko bikotekiderik izan ezean, alboko senideak izango dira oinordeko; lehenengo eta behin, neba-arrebak eta hildako neba-arreben seme-alabak, eta, halakoak izan ezean, seniderik hurbilenak, betiere laugarren graduaren barruan.
2. Ordezkapen-eskubidea gertatuko da, bakarrik, neba-arrebak neba-arreben seme-alabekin batera agertzen direnean; lehenengoak oinordeko izango dira buruko, eta bigarrenak, leinuko. Lotura bikoitzeko neba-arrebak lotura bakarreko neba-arrebekin agertzen badira, haiek horien bikoitza jasoko dute oinordeko gisa.

117. artikulua

Aurreko artikuluen arabera lege-aginduz oinordetzara deituriko pertsonarik izan ezean, ondasun guztien oinordekoa izango da Euskal Autonomia Erkidegoa.

V. TITULUA

OINORDETZA-MOTA GUZTIENTZAKO XEDAPENAK

118. artikulua

Aurrekoak jaraunsle gisa eskuratzen baditu ondasun batzuk bere ondorengoarengandik, eta ondorengoak ondasun horiek jaso baditu doan beste aurreko batengandik edo neba nahiz arreba batengandik, orduan aurrekoak betebeharra du lege-aginduz jasotakoak erreserbatzeko, ondasunok zein lerrotatik etorri eta lerro horretan hirugarren gradurainoko senide direnen mesederako.

119. artikulua

Onibarrak dohaintzan eman badira ezkontza baterako, ezkontza horren aurretik zein ondoren, ondasunon oinordeko izango dira ezkontza horretan izandako seme-alabak edo ondorengoak, beste guztiak baztertuz.

120. artikulua

Testamentugileak edo dohaintza-emaileak kontrakoa xedatu ezean, alarguna berriz ezkontzen bada, edota hildakoarena ez den seme edo alabaren bat baldin badu, alargun horren betebeharra izango da hildako ezkontidearekin izandako seme-alaba eta ondorengoei erreserbatzea berak harengandik testamentuaren bidez, dohaintzaren bidez nahiz dohaineko beste edozein tituluren bidez eskuratutako ondasun guztiak.

121. artikulua

Hemen arauturiko erreserbek, edozein kasutan ere, euren baitan hartzen dituzte erreserbagileak egindako eraikin, landaketa eta hobekuntzak; eta betebeharra sortzen da, horri edo beraren jaraunsleei halakoen balio eguneratua ordaintzeko, erreserba-hartzaileak horien edukitza noiz eskuratu, eta hurrengo urtebete eta egun bateko epean.

122. artikulua

Erreserbagileak, kapitulu honetan araututako kasu guztietan, oinordekoa izendatu ahal izango du erreserba-hartzaileen artean, testamentuzko oinordetzari buruz ezarritakoaren arabera; eta ezin izango du ordezipenik eta kargarik ezarri, horien mesederako ez bada.

123. artikulua

Aurrekoak oinordeko dira, beste pertsona guztiak baztertuz, euren seme-alaba edo ondorengoei eman dizkieten ondasunetan, baldin eta seme-alaba edo ondorengo horiek hil badira ondorengorik utzi gabe, eta dohaintzan emandako objektuak eurak oinordetzan badaude. Objektuok besterendu badira, aurrekoak oinordeko izango dira, dohaintza-hartzaileak objektu horiei begira izango zituzkeen akzio guztietan; objektuok saldu badira, prezioan; eta trukatu edo aldatu badira, horien ordezeko diren ondasunetan.

124. artikulua

1. Dohaintza-emaileari itzuliko zaizkio mantenu-zamarekin dohaintzan

emandako ondasunak, baldin eta dohaintza-hartzailea hiltzen bada, dohaintza-emailea bizirik dagoen bitartean, eta seme-alabarik edo ondorengorik utzi gabe.

2. Dohaintza-hartzaileak ezin izango du, dohaintza-emailea bizirik dagoen artean, dohaintzan jasotako ondasunak besterendu, kargatu, ezta doan xedatu ere, inter vivos ez mortis causa, non ez duen hori egiten bere seme-alaba edo ondorengoan mesederako.

III. LIBURUA

EZKONTZAKO ONDASUNEN ARAUBIDEA

I. TITULUA

LEGE-ARAUBIDEA

125. artikulua

Ezkontzako ondasunen araubidea izango da ezkontideek ezkontzako itunetan ezarritakoa, bai beren-beregi araubide horren baldintzak hizpatzen dituztenean, bai lege honetan nahiz beste foru-lege edo lege berezi batzuetan edota Kode Zibilean ezarritako sistema ekonomikoetatik edozein aipatzen dutenean.

126. artikulua

1. Ezkontzaren araubide ekonomikoa, itundutakoa izan nahiz legezkoa izan, aldarazi ahal izango da, beste ezkontza-itun batzuk egiletsiz.

2. Edozein kasutan ere, ezkontza-araubidearen gaineko aldarazpenek ezin izango diote hirugarrenari kalterik egin.

127. artikulua

1. Ezkontzako itunak egin ezean, edota egindakoak aski ez direnean edo deusezak direnean, ezkontzari aplikatuko zaizkio Kode Zibilean irabazpidezko sozietateari buruz ezarritako arauak.

2. Ezkongaiak Bizkaiko Lur Lauko, Aramaioko edo Laudioko auzotarrak direnean, ezkontzari aplikatuko zaio, ituna egin ezean, III. liburu honen II. tituluaren araututako araubidea.

3. Ezkontideetatik batek bakarrik badu bere auzotasun zibila Bizkaiko Lur Lauan, Aramaion edo Laudion, ondasunen araubidea izango da, ituna egin ezean, ezkontideen lehenengo eta ohiko bizileku erkideari dagokiona, eta, halako bizilekua izan ezean, ezkontza non egin eta toki horri dagokiona.

128. artikulua

1. Ezkontideek batera edozein agiri publiko egilesten dutenean, bertan aldarazi ahal izango dute lege-aginduz ituna egin ezean eurei esleitzen zaien araubidea.

2. Ezkontzako ondasunen araubidea aldarazteak ez du ondorerik sortuko hirugarrenen aurka, aldarazpena Erregistro Zibilean, edo, hala denean, Jabetza Erregistroan inskribatzen denetik baino.

II. TITULUA

ONDASUNEN FORU-KOMUNIKAZIOARI BURUZKO ARAUBIDEA

1. ATALA

Foru-komunikazioa

129. artikulua

Foru-komunikazioaren bitartez, erkide egiten dira, ezkontideentzat erdi bana, ondasun guztiak, higigarri nahiz higiezinak, horien jatorria edozein izanik ere, batarenak izan zein bestearenak izan, edozein tituluren ondoriozkoak, bai ekarritakoak, bai ezkontza bitartean eskuratutakoak, eta horien kokalekua edozein izanik ere.

130. artikulua

Foru-komunikazioak, ezkontza bitartean, lege honetan ezarritako norainokoa eta mugak ditu, eta zuzenean bukatuko da, ezkontideen arteko banantze-epaia, ezkontzaren deuseztasunari buruzkoa edo dibortzio-epaia ematean, bai eta ezkontzako itunak egilestean ere, baldin eta ezkontideek beste izaera bateko araubide ekonomikoa ezartzen badute.

131. artikulua

Foru-komunikazioa bukatuko da, halaber, epailearen erabakiz eta ezkontideetatik batek hori eskatuta, hurrengo kasuetan:

1) Beste ezkontidea epaiketa bidez ezgaituta geratu denean, haren absentzia-adierazpena nahiz hartzekodunen konkurtso-adierazpena eman denean, edota familia bertan behera uzteagatik kondenatua izan denean. Foru-komunikazioaren desegitea erabaki ahal izango da, kasuan kasuko ebazpen judiziala betearazten denean, edo, bestela, edozein epaile eskudunek erabaki ahal izango du desegite hori, baldin eta eskaria egiten duenak haren lekukotza aurkezten badu.

Familia bertan behera uzteko kasuetan, errudun ez den ezkontideak bakarrik eskatu ahal izango du foru-komunikazioaren bukatzea.

2) Beste ezkontideak xedatze- eta kudeatze-egintzak gauzatzen dituenean, haren kalterako edo haren eskubideei iruzur eginez.

3) Egitez urte bete baino gehiago bananduta egon direnean, nahiz eta elkarrekin adostutako banantzea izan.

Komunikazio-araubidea desegin ondoren, ezkontza bera ez bada azkentzen, ezkontideak ondasunen banantze-araubidearen mende geratuko dira, Kode Zibilean

arautu bezala, kontrakoa itundu ezik.

132. artikulua

1. Foru-komunikazioa, ezkontzarekin sortzen dena, sendotu egiten da, ezkontideetatik bat hiltzearen ondorioz desegiten den unean, bi-bion seme-alabak edo ondorengoak baldin badaude.

2. Ezkontideetatik edozeinek ezkontza desegin arte lortu dituen ondasun, eskubide eta akzio guztiak komunikatu direla ulertuko da; ez, ordea, pertsonari datxezkion eskubideak, ezta ezkontideetatik baten heriotzaz geroztik eskuratutakoak ere. Era berean, ez dira komunikatuko ondasun eta eskubide eskualdaezinak, ezta norberaren erabilerarako direnak ere.

133. artikulua

Foru-komunikazioa indarrean dagoen bitartean, irabazitako ondasunak eta ezkontide batengan jatorria duten ondasunak bereiziko dira, eta bereizketa horri aplikatuko zaizkio legeria zibil orokorrak irabazpidezko ondasunen gainean eta ondasun pribatiboen gainean ezarritako arauak. Ezkontzari dagozkion ondasun guztiak irabazitakoak direla uste izango da, baldin eta ez bada frogatzen ezkontideetatik bati bakarrik dagozkiola, ondasun pribatibo gisa.

134. artikulua

1. Ezkontzaren zamatzat hartuko dira familia mantentzeko, seme-alaba erkideak elikatu eta hezteko, eta, ezkontide batenak bakarrik izanik, familiaren etxean bizi diren seme-alabak elikatu eta hezteko beharrezkoak diren guztiak. Beste edozein gastu ondasun erkideekin ordaintzen bada, baina ezkontide baten interes edo ondasunei buruzkoa baldin bada, itzulketa eskatzeko eskubidea sortuko da, komunikazioa likidatzeko unean.

2. Ezkontzaren zamak ordainduko dira, lehenengo eta behin, irabazitako ondasunekin eta, halakorik izan ezean edo horiek nahikoa ez badira, eta orduan bakarrik, ezkontide bakoitzarengan jatorria duten ondasunekin, horien balioaren arabera.

3. Azken horiekin ordaindutakoa etorkizuneko irabaziekin konpentsatuko da.

135. artikulua

1. Foru-komunikazioan, ondasunak xedatzeko egintzetarako nahitaezkoa izango da bi ezkontideen adostasuna. Ezkontideetatik batek adostasuna ukatzen badu, epaileak xedapena baimendu ahal izango du, hori familiaren intereserako dela uste badu.

2. Hala ere, ezkontideetatik edozeinek bere kabuz xedatu ahal izango du bere titulartasunpeko dirua, finantza-aktiboak edo balore higigarriak.

136. artikulua

Kreditu-eskubideak, horien izaera edozein izanik ere, zein ezkontideren izenean eratu eta horrexek egikarituko ditu.

137. artikulua

1. Ezkontide bakoitzari dagokio, modu eskusiboan, berarengan jatorria duten ondasunak kudeatu eta administratzea, Merkataritza Kodean ezarritakoari kalterik egin gabe.

2. Era berean, ezkontide bakoitzak bere ondasunen fruituak eta produktuak xedatu ahal izango ditu, eta, aldian-aldian, besteari argibideak eman beharko dizkio, ondasun horien egoerari buruz.

138. artikulua

1. Ezkontideetatik edozeinek zorrak eta betebeharrak hartzen baditu bestearen adostasunik gabe, hartutako horiek betebeharrekoari dagokion erdiaren kontura bakarrik geratuko dira, hurrengo mugekin:

Lehenengoa. Erantzukizunetik aske geratuko dira beti ezkontide ez-zordunarengan jatorria duten ondasunak.

Bigarrena. Prozesu judizialean edota betearazpen-prozesuetan, hurrengo erregelen mende geratuko da irabazitako ondasunen eta zordunarengan jatorria duten ondasunen gaineko erantzukizuna:

Ezkontide ez-zordunari jakinarazi beharko zaio enbargoa, eta ezkontide horrek eskubidea izango du, edozein enbargoren aurka jartzeko, baldin eta enbargo horrek, irabazitako ondasunen gainekoa izanik, berari dagokion erdia gainditzen badu. Era berean, ezkontide ez-zordunak, egutegiko hamabost eguneko epean, foru-komunikazioaren desegitea eskatu ahal izango du, 145. artikuluko erregelen arabera; kasu horretan, betebeharrekoari adjudikaturiko ondasunak bakarrik geratuko dira erantzukizunaren menpe, eta ezkontzari ondasunen banantze-araubidea aplikatuko zaio aurrerantzean. Eskubide hori ez da gertatuko, baldin eta hartzekodunak frogatzen badu zorrak onura ekarri diola familiari.

Foru-komunikazioa desegitearen ondorioz, ondasunak adjudikatu behar direnean, adjudikazio hori betearazpen-prozeduran bertan egingo da, eta, zehatzago, pieza bananduan, eta, horretarako, jarauntsien banaketari buruz ezarritako arauak aplikatuko dira.

Hirugarrena. Betebeharrekoaren erdi komunikatua saltzen bada, ezkontide erantzuleak ezkontza bitartean ez du inolako zatirik izango, beste erdiaren gainean; erdi hori beste ezkontidearen administraziopean geratuko da. Ezkontideak ezin izango du erdi hori besterendu, epailearen baimenik gabe, eta haren fruituak familiaren gastu arruntetarako destinatu beharko ditu.

Laugarrena. Irabazpidezko ondasunen gaineko erantzukizuna subsidiarioa da, eta ezkontide ez-zordunak halakoak enbargatzea saihestu ahal izango du, zordunaren ondasun propioak behar besteko kopuruan adieraziz.

2. Edozein kasutan ere, betearazpena zein ondasunen gainean gauzatu eta ondasun horiek ezkontide zordunak jasotakotzat hartuko dira, komunikazioan horrek duen partaidetzaren kontura, eta sozietatea likidatzeko unean haiek duten balioaren neurrian.

139. artikulua

Foru-komunikazioa indarrean dagoen bitartean, jarauntsira deitutako ezkontideak ezin izango du hori arbuia, bestearen adostasunik gabe. Adostasuna lortu ezean, jarauntsia inbentario onuraren arabera onartu dela ulertuko da.

2. ATALA

Ondasunen komunikazioari buruzko araubidea desegitea

140. artikulua

Ezkontza desegiten bada ezkontideetatik baten heriotzaren ondorioz, eta ez badago seme-alaba edo ondorengo erkiderik, foru-komunikazioa sendotu eta ondasun-erkidego bihurtzen da, batetik, alargunaren, eta, bestetik, aurrez-hildakoaren oinordeko diren seme-alaba edo ondorengoaren artean, ondasunak zatitu eta adjudikatu arte.

141. artikulua

1. Kausatzaileak komisarioa izendatu badu, ondasunak erkidegoan egongo dira, oinordekoa izendatu arte. Ondasunak egoera horretan diren bitartean, alarguna izango da, testamentugileak kontrakoa xedatu ezean, jarauntsiaren ordezkari bakarra eta ondasun guztien administratzailea, izendatutako oinordekoek jarauntsia onartzen ez duten bitartean.

2. Testamentugileak kontrakoa xedatu ezean, alarguna komisario izendatu bada, bera bakarrik edo beste pertsona batzuekin batera, alargun horrek, testamentu-ahalordea erabiltzen ez duen bitartean, ondasunen gaineko gozamina izango du, eta ez du fidantza emateko betebeharririk izango.

142. artikulua

1. 140. artikuluan xedatutakoa salbuetsita, alarguna komisario izendatu bada, alargun horrek bere buruari adjudikatu ahal izango dio ondasun guztien erdia, eta beste erdia aurrez-hildakoaren oinordetzarako utzi ahal izango du, ondasun tronkaren gaineko erreserbari kalterik egin gabe.

2. Kausatzaileak kontulari-banatzailea izendatu badu, ezkontide komisarioak, kontulari-banatzailearekin batera, eraturako erkidegoaren desegitea eta likidazioa egin ahal izango ditu, 144. artikuluan ezarritako moduan; horrela, kausatzailearen oinordetzan geratuko dira horri adjudikaturiko ondasunak. Era berean, hori egin ahal izango du, ustezko oinordekoekin batera, edo, osterantzean, berak epaileari hala eskatu eta horrexen erabakiz.

143. artikulua

Ezkontza desegin bada, seme-alabak edo ondorengoak daudela, alargunak, epaiketa bidez, hildakoaren oinordekoei eskatu ahal izango die haren intereseko jarauntsietatik edozein onartzea. Epaileak adierazi epea ezin izango da hogeita hamar egunetik gorakoa izan; eta, behin hori igarota, oinordekoek ez badute adierazi jarauntsia

onartzeko borondatea dutenik, edo jarauntsia arbuiatu badute, aipatu ezkontideak jarauntsi hori onartu ahal izango du inbentario onuraren arabera.

144. artikulua

1. Komunikaziopeko ondasunak adjudikatzean, hurrengo erregelak beteko dira:

Lehenengoa. Lehenengo eta behin, alargunari adjudikatuko zaizkio, horren hartzekoa ordaintzeko, berarengan jatorria duten onibar tronkalak.

Bigarrena. Horiek ez badira nahikoa, alargunaren hartzekoa osatuko da ondasun higigarri eta onibar ez-tronkalekin.

Hirugarrena. Aurreko bi erregeletako ondasunak nahikoa ez direnean, eta orduan bakarrik, aurrez-hildako ezkontidearen onibar tronkala erabiliko da.

2. Alargunaren hartzekoa zehazteko, aintzakotzat hartuko da 138. artikuluan xedatutakoa.

145. artikulua

1. Foru-komunikazioa azkentzen denean ezkontideetatik bat hiltzeagatik, ondorengo erkiderik utzi gabe, edota banantze-, deuseztasun- edo dibortzio-epaia emateagatik, hurrengo erregelak aplikatuko dira:

1) Ezkontide bakoitzari dagozkio berarengan jatorria duten ondasunak edota horiekin eskuratutakoak nahiz haien salmentaren ondorioz eskuratutakoak. Eskuraketa, zati batez, beste jatorri bateko ondasunekin egin bada, halako ondasunetan proindibisioa sortuko da, ondasunon titularren artean, bakoitzak jarritako kopuruaren arabera.

2) Irabazitako ondasunak erdibanatu egingo dira bi ezkontideen artean.

3) Ezkontide baten ondasuna edo horren balioa familiaren intereserako gastatu bada, horren balio eguneratua kontuan hartuko da, irabazitako ondasunekin hori ordaintzeko; eta, irabazitako ondasunak nahikoa ez badira, alde horretatik beste ezkontideak ordainduko du berari dagokion zatia, bakoitzak dituen ondasunen balioaren arabera.

2. Foru-komunikazioa azkentzen bada ezkontzaren araubide ekonomikoa aldarazteagatik, itundutakoa beteko da, eta, horren ezean, aplikagarria izango da artikulua honetan xedatutakoa.

146. artikulua

Desegitea gertatzen bada ezkontideetatik baten heriotzaren ondorioz, eta ez badago ondorengorik, orduan, aurreko artikuluen erregelez gain, hurrengoak aplikatuko dira:

1) Alarguna aurrez-hildakoaren baserrira ezkondu bada, orduan eskubidea izango du, alargun dagoen bitartean, baserri horretan geratzeko, urtebete eta egun bat; horrek ez die kalterik egingo legezko edo borondatezko xedapenaren ondorioz alargunak dituen beste eskubideei.

2) Alargunak ezkonsaria ekarri badu edo bestelako ekarriak egin baditu, aurreko erregelari ezarritako epea luzatu egingo da, hildakoaren jaraunsleek alargunari ekarri horiek itzultzen ez dizkieten bitartean.

3) Onibar tronkalak kostu bidez eskuratu badira, edo horietan hobekuntzak egin badira, eskuraketa eta hobekuntza horiek izango dira ondasunok zein lerrotatik etorri eta lerro horretako ezkontidearentzat edo horren jaraunsle tronkeroentzat; baina, ezkontza-sozietatea likidatzean, aintzakotzat hartuko da egindako inbertsioen balio eguneratua, eta beste ezkontideari edo horren jaraunsleei ordainduko zaie hari dagokion hartzekoa.

Gerta daiteke ordainketa horrek ondorerik ez izatea, alarguna hil arte, horri eskubidea aitortzen baitzaio, bizirik dagoen bitartean, bere erdia askatasunez gozatu eta lupertzeko.

XEDAPEN IRAGANKORRAK

Lehenengoa

Lege honen eta beronek indargabetzen dituenen artean, aldi arteko gatazkak sortzen badira, gatazkek konpontzeko aplikatuko dira Kode Zibilaren atariko xedapen iragankorra, eta 1, 2, 3, 4 eta 12. xedapen iragankorrak.

Aldi arteko gatazka ezin bada konpondu aurreko xedapenen bitartez, kontuan hartuko da lege honen ondoriozko aldaketek ezin dietela kalterik egin aurreko legeriaren arabera eskuratutako eskubideei.

Bigarrena

Bide-zorraren gaineko edukitza hasi bada lege hau indarrean jarri baino lehen, edukitza horretatik probetxua aterako du edukitzaileak, preskripzio bidez hura eskuratzeko ondoretarako.

Hirugarrena

Lege honen aurretik egiletsitako testamentu-ahalordeei atzeraeraginez aplikatuko zaizkie 41. artikulua, testamentu-ahalordea egikaritzeko epeari buruz; 43. artikulua, 3, 4 eta 5. paragrafoak, ondarearen administratzaile eta ordezkari den komisarioaren ahalmenari buruz; eta 42. artikulua, ahalordea egintza edo egilespen bakarrean nahiz batzuetan egikaritzeko aukerari buruz.

Laugarrena

1992ko uztailaren 1eko Legea indarrean jarri aurretik egiletsitako testamentu-ahalordeetan, alarguna komisario izendatzeak berarekin ekarriko du alargun horri bizi arteko gozamena eratzikitzea, eta gozamen hori ez da azkenduko ahalordea erabiltzeagatik.

Bosgarrena

Xedatze-egintzak burutzen badira, Kode Zibilaren 831. artikulua itzalpean

edo Euskal Herriko Foru Zuzenbide Zibilar buruzko uztailaren 1eko 3/1992 Legearen 13. artikulua itzalpean, egintza horiek guztiz baliozkoak izango dira.

Seigarrena

Hilobien gaineko tronkalitate-eskubideei, egun indarrean dauden neurrian, Euskal Herriko Foru Zuzenbide Zibilar buruzko uztailaren 1eko 3/1992 Legearen xedapenak aplikatuko zaizkie.

Zazpigarrena

Lege hau indarrean jartzeaz geroztik, Euskal Autonomia Erkidegoaren lurraldeetatik edozeinetan auzotasun zibila dutenek zuzen-zuzenean eskuratuko dute euskal auzotasun zibila, eta, hala denean, euren dagokien toki-auzotasun zibila ere bai.

Xedapen honetan ezarritakoarekin bat etorritik, haiei aplikatu beharreko legeria berria ezarriko da, eta legeria horrek ez du aldatuko ezkontzaren araubide ekonomikoa, edo, izateko bikoteen kasuan, ondare-araubidea, salbu eta hori ezkontzako itunetan erabakitzen denean; eta, harreman pertsonalei eta oinordetza-harremani dagokienez, lehenengo xedapen iragankorrean ezarritakoa beteko da.

AZKEN XEDAPENAK

Lehenengoa

Eusko Legebiltzarrak foru-aldundiei eskatzen die, horiek, euren subiranotasun fiskala baliatuta, euren tributu-arauak molda ditzaten, lege honek garatzen dituen erakundeen arabera, eta, horren ondorioz, arau fiskalak euskal zuzenbide zibilararen printzipioekin bat etor daitezten.

Bigarrena

2/2003 Legea, maiatzaren 7koa, izateko bikoteak arautzekoa, aldarazi egiten da, eta, zehatzago, lege horren 2 eta 5. artikulua aldarazten dira, eta, aurrerantzean, hauxe izango da horien idazkera:

“2. artikulua. Izateko bikotearen kontzeptua eta aplikazio-eremua.

Lehenengoa. Lege hau aplikatzeko, izateko bikotea da bi pertsonaren arteko elkartzeko askearen ondorioa; pertsona horiek adinez nagusi edo adingabeko emantzipatuak izan behar dute, gaitasun osoa izan behar dute, eta ezin dute euren artean lerro zuzeneko odol- edo adopzio-ahaidetasunik eduki, ez eta alboko lerroko bigarren mailako odol-ahaidetasunik ere. Harreman sexual edo afektiboa izan behar dute elkarren artean, eta berdina izango da pertsona horiek sexu berekoak edo desberdinekoak izatea. Gainera, bikoteko kideek, ez bata ez besteak, ezin dute ezkontza edo izateko bikotearen bidezko loturarik izan beste inorekin ere.

Lege honetako xedapenak 3. artikuluan eta ondokoetan zehazten den eran eratu izateko bikoteei aplikatuko zaizkie.

Horrela, bada, izatezko bikotea inskribatzeko, bikotekideetatik batek behintzat euskal auzotasun zibila izan beharko du”.

“5. artikulua. Bikotearen harremana eta ekonomia-erregimena arautzea

1. Izatezko bikoteko kideek beren elkartzearen ondorio diren harreman pertsonal eta ondarezkoak arautu ahal izango dituzte agiri publiko edo pribatuaren bitartez, eta bakoitzaren eskubide eta betebeharrak zehaztuko dituzte hor, bai eta bikotea deseginez gero eman beharreko ordain ekonomikoak ere.

2. Ezin izango da hitzartu izatezko bikotea aldi baterako eratzea, ez eta harren eraketa baldintzaren baten menpe ezarri ere. Administrazio publikoek ez dituzte erregistroan jasoko edozein bikotekideren oinarrizko eskubide eta askatasunak hautsi litzaketan itunak.

3. Esanbidezko ituna egin ezean, lege honek araututako izatezko bikoteen ondare-araubide ekonomikoa izango da Kode Zibilean ondasunen banantzeari buruzko araututakoa”.

Hirugarrena

Lege hau indarrean jarriko da, Euskal Herriko Agintaritza Aldizkarian argitaratzen denetik hiru hil igarotakoan.

XEDAPEN INDARGABETZAILEA

Aurreko lege guztiak indarrrik gabe geratzen dira, orain aldarrikatzen den honetan zer xedatu eta horren aurkako diren heinean.